

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Mírové operace mezinárodního společenství

Diplomová práce

Peacekeeping operations of the International Community

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jiří VÍŠEK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Jakub STŘELÁK

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. 3. 2024

Bc. Jakub STŘELÁK

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Jiřímu Víškovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěl poděkovat své přítelkyni, rodině a přátelům za podporu během celého magisterského studia a vytváření této práce.

ANOTACE

Práce se zabývá mírovými operacemi mezinárodního společenství. Nejprve je rozebrána oblast lidských práv, co jsou lidská práva, stěžejní dokumenty a charakteristiky, historie, vývoj a zasazení do kontextu mírových operací. Dále je v práci nastíněna oblast mezinárodního humanitárního práva, zásady, základní právní úprava a rozdíly oproti mezinárodnímu právu lidských práv. Další část práce je věnována definici, významu, typologii, cílům a prostředkům mírových operací. Třetí kapitola je zaměřena na vybrané mezinárodní organizace zajišťující mírové operace. V pořadí čtvrtá kapitola se věnuje vybraným mírovým operacím OSN a NATO, které ve zkrácené formě popisuje. Poslední část práce je zaměřena na analýzu mírových operací OSN v Somálsku a zhodnocení jejich úspěšnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

KFOR, lidská práva, mezinárodní humanitární právo, mezinárodní organizace, mírové operace, ONUMOZ, Organizace spojených národů, UNAMIR, UNOMUR, UNOSOM, UNPROFOR

ANNOTATION

The thesis deals with peacekeeping operations of the international community. First, the field of human rights is discussed, what human rights are, key documents and characteristics, history, development and setting in the context of peace operations. Next, the field of international humanitarian law is outlined, along with the principles, basic legal framework and differences from international human rights law. Another part of the thesis is devoted to the definition, meaning, typology, objectives and means of peace operations. The third chapter focuses on selected international organisations providing peacekeeping operations. The fourth chapter is devoted to selected UN and NATO peacekeeping operations, which are shortly described. The last part of the thesis focuses on an analysis of UN peacekeeping operations in Somalia and an evaluation.

KEYWORDS

human rights, international humanitarian law, international organizations, KFOR, ONUMOZ, peacekeeping operations, UNAMIR, United Nations, UNOMUR, UNOSOM, UNPROFOR

OBSAH

Úvod.....	8
1 Ochrana lidských práv	10
1.1 Lidská práva	10
1.1.1 Stěžejní právní dokumenty	10
1.1.2 Vlastnosti lidských práv	11
1.1.3 Generace lidských práv	11
1.1.4 Lidská práva v kontextu mírových operací.....	13
1.2 Mezinárodní humanitární právo	14
1.3 Rozdíl mezi mezinárodním humanitárním právem a mezinárodním právem v oblasti dodržování lidských práv	15
2 Definice, význam a typologie mírových operací.....	18
2.1 Mírová operace a její význam	18
2.2 Typy mírových operací.....	19
2.2.1 Udržení míru – peacekeeping.....	20
2.2.2 Prosazení/Vynucení míru – peace enforcement.....	21
2.2.3 Budování míru – peacebuilding	22
2.2.4 Vytváření míru – peacemaking	23
2.2.5 Prevence konfliktů – conflict prevention.....	24
2.2.6 Humanitární operace – humanitarian operations	25
3 Mezinárodní organizace realizující mírové operace	27
3.1 Organizace spojených národů (OSN)	27
3.1.1 Vznik OSN	28
3.1.2 Struktura OSN	28
3.1.2.1 Valné shromáždění.....	29
3.1.2.2 Rada bezpečnosti.....	29
3.1.2.3 Mezinárodní soudní dvůr	30
3.1.2.4 Ekonomická a sociální rada.....	31
3.1.2.5 Poručenská rada	32
3.1.2.6 Sekretariát OSN	32
3.1.2.7 Generální tajemník OSN.....	33
3.2 Severoatlantická aliance (NATO).....	33
3.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	35
3.4 Evropská unie (EU).....	35

3.4.1	Vznik a historie EU	36
3.4.2	Struktura EU	37
3.4.2.1	Evropský parlament	37
3.4.2.2	Rada EU	38
3.4.2.3	Evropská rada	39
3.4.2.4	Evropská komise	39
3.4.3	Společná bezpečnostní a obranná politika EU	40
4	Vybrané mírové operace	42
4.1	Mírové operace OSN	42
4.1.1	Mírová operace OSN v Mosambiku (ONUMOZ)	42
4.1.1.1	Pozadí a detaily operace	43
4.1.2	United Nations Protection Force (UNPROFOR)	44
4.1.3	Pozorovatelská mise OSN v Ugandě a Rwandě (UNOMUR)	45
4.1.3.1	Počátek	46
4.1.3.2	Zahájení operace	47
4.1.3.3	Činnost před dubnem 1994	48
4.1.3.4	Změna úkolů	48
4.1.3.5	Rozhodnutí o ukončení činnosti UNOMUR	49
4.1.3.6	Závěrečná fáze	50
4.1.4	Mise OSN na pomoc Rwandě (UNAMIR)	51
4.1.4.1	Shrnutí mise	51
4.1.4.2	Pozadí a detaily operace	53
4.1.4.3	Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu	56
4.1.4.4	Nezávislé vyšetřování v roce 1999	56
4.2	Mírové operace NATO	57
4.2.1	Mírová operace NATO v Kosovu (KFOR)	57
4.2.1.1	Shrnutí mise	57
4.2.1.2	Cíle KFOR	58
4.2.1.3	Úkoly KFOR	58
4.2.1.4	Vývoj role NATO v Kosovu	59
4.2.1.5	Podpora dialogu zprostředkovaného EU ze strany NATO	61
4.2.1.6	KFOR během pandemie COVID-19	62
4.2.1.7	Posílení v roce 2023	62

5	Občanská válka v Somálsku a mírové operace OSN UNOSOM I a II (1992-1995).....	64
5.1	Vznik a okolnosti občanské války v Somálsku.....	64
5.1.1	Vnitřní faktory.....	65
5.1.2	Vnější faktory.....	67
5.2	Reakce mezinárodního společenství a zahájení mírových operací UNOSOM I a UNOSOM II.....	68
5.3	Zhodnocení mírových operací UNOSOM I a UNOSOM II.....	73
5.3.1	Zhodnocení naplnění původních cílů.....	73
5.3.2	Zhodnocení naplnění dodatečných cílů.....	74
5.3.3	Závěr zhodnocení.....	78
5.4	Situace v Somálsku po stažení sil OSN.....	80
	Závěr.....	82
	Seznam použitých zdrojů.....	84
	Seznam použitých zkratk.....	93

Úvod

Mírové operace představují klíčový nástroj mezinárodního společenství k udržování a obnovení míru ve světě. Své kořeny mají v druhé polovině 20. století, kdy se svět potýkal s řadou válečných konfliktů a chybělo efektivní řešení pro obnovení stability a bezpečnosti v postižených oblastech. Organizace spojených národů (OSN) sehrála klíčovou roli při formulování a implementaci mírových operací. První mírová operace OSN proběhla v roce 1948, kdy byla vyslána do Palestiny s cílem ukončit konflikt mezi židovskými a arabskými komunitami. Od té doby se počet a rozsah mírových operací značně rozšířil. V průběhu historie se mírové operace vyvinuly a přizpůsobily se různým geopolitickým a sociálním výzvám, přičemž se staly důležitým prvkem aktuální globální bezpečnostní architektury, neboť i v dnešní době čelíme jako svět mnoha situacím, kdy jsou různé konflikty stále více propojeny s globálními politickými, ekonomickými a sociálními faktory.

Je důležité, zabývat se touto problematikou, pochopit fungování a průběh mírových operací, které jsou často složité a náročné, neboť se odehrávají v prostředích, která nezřídka zahrnují etnické, náboženské nebo politické rozpory. V takových situacích je klíčovým prvkem schopnost mezinárodního společenství pracovat společně na dosažení společných cílů. Efektivní komunikace, koordinace a spolupráce mezi různými aktéry jsou nezbytné pro úspěch mírových operací. Bezpečnostní situace v rámci mírových operací může být komplikovaná, a proto je důležité, aby personál nasazený v těchto oblastech disponoval adekvátním výcvikem a vybavením. Mírové mise často zahrnují civilní i vojenské složky, a proto je nutné zajistit synergii mezi nimi. Civilní složky mohou přispívat k budování institucionální kapacity, podporovat lidská práva a zajišťovat humanitární pomoc, zatímco vojenské síly mohou být odpovědné za zajištění bezpečnosti a stability. Dalším významným aspektem mírových operací je zapojení místních aktérů a obyvatelstva. Dialog s místními komunitami a respektování jejich potřeb a perspektiv jsou klíčové pro úspěch mírových snah. Místní obyvatelstvo by mělo být vnímáno jako partner a klíčový aktér při budování udržitelného míru. To vše je třeba znát, uvědomovat si a umět aplikovat i v praxi.

Celkově lze konstatovat, že mírové operace hrají klíčovou roli v globálním usilování o udržení míru a bezpečnosti. Jsou dynamické a vyžadují flexibilitu a inovativní přístupy k řešení komplexních výzev. Proto je třeba se zabývat jejich studiem, vyhodnocovat již proběhlé operace a vzít si z nich cenné rady. Neboť efektivní mírové operace vyžadují nejen silný mandát a podporu mezinárodního společenství, ale také schopnost adaptace a učení se z předchozích zkušeností.

Cílem této práce je bližší pohled na problematiku mírových operací. Od lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, které jsou velmi významné pro pochopení podstaty mírových operací a pro jejich realizaci; přes organizace mezinárodního společenství, které se podílí na mírových operacích; k podrobnějšímu pohledu na samotnou oblast mírových operací, jejich podstatu, terminologii, typologii a nástroje; až po bližší představení konkrétních významných případů z minulosti i současnosti. Poslední kapitola se poté věnuje případové studii ozbrojeného konfliktu a mírových operací OSN v Somálsku v 90. letech 20. století včetně jejich zhodnocení. Primárně jsou v práci rozebrány takové mírové operace, které jsou považovány za (alespoň částečně) neúspěšné. Cílem je odhalit příčiny těchto neúspěchů, aby jim v budoucnosti mohlo být předejito.

1 Ochrana lidských práv

1.1 Lidská práva

Lidská práva jsou základní práva a svobody, která jsou inherentní všem lidem, nezávisle na jejich rasovém, etnickém, náboženském nebo sociálním pozadí. Tato práva jsou zakotvena v mezinárodních dokumentech a úmluvách a mají za cíl chránit důstojnost, svobodu a rovnost všech jednotlivců.

1.1.1 Stěžejní právní dokumenty

Na většině těch nejzákladnějších dokumentů se podílela Organizace spojených národů. Ústřední a pravděpodobně i celosvětově nejznámější listinou je Všeobecná deklarace lidských práv, kterou schválilo Valné shromáždění OSN již v roce 1948. Došlo k tomu v návaznosti na hrůzy 2. světové války. Vzhledem k tomu, že nejde o právně závazný dokument, stala se tato deklarace i jakýmsi základním kamenem pro vznik dalších dokumentů a mezinárodních smluv týkajících se ochrany lidských práv.¹ Je třeba určitě zmínit Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Jde o mezinárodní smlouvy, které vznikly v roce 1966 a v platnost vstoupily v roce 1976.² Pokud bychom se omezili na evropský region, stěžejním předpisem je zde Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která má rovněž základy v již zmiňované deklaraci OSN. Ta vznikla v roce 1950 a v platnost vstoupila o 3 roky později. Na jejím základě vznikl i Evropský soud pro lidská práva.³ Česká republika, resp. Československo, přistoupilo k této úmluvě až po změně režimu v roce 1992. Za zmínku však stojí i Listina základních práv EU z roku 2000 (platnost od roku 2009).⁴

---

¹ ONDŘEJ, Jan, Josef, MRÁZEK a Oto, KUNZ. *Základy mezinárodního práva veřejného*. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-487-2. str. 96.

² Tamtéž. str. 128.

³ ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-318-9. str. 28-29.

⁴ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Píseň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2. str. 90.

1.1.2 Vlastnosti lidských práv

Lidská práva jsou univerzální a platí pro všechny lidi bez ohledu na jejich národnost, pohlaví, rasu, náboženství nebo jiné charakteristiky. Rovněž jsou také tzv. nezadatelná a nezcizitelná, což znamená, že jsou člověku vrozená a nemůže o ně nijak přijít, převést je či se jich vzdát ve prospěch druhého a také se jich nemůže zřeknout ani mu nemohou být odepřena. Některá práva však mohou být v mezích právních norem omezena. Dalšími vlastnostmi lidských práv jsou nepromlčitelnost a nezrušitelnost, tedy že tato práva v průběhu času nezanikají a nemohou být ani zrušena např. některými právními akty. Vlády mají povinnost chránit, respektovat a naplňovat tato práva.⁵

1.1.3 Generace lidských práv

Lidská práva se často dělí do tří generací: občanská a politická práva; hospodářská, sociální a kulturní práva; a kolektivní práva.⁶

Práva první generace, tj. občanská a politická práva, jsou výchozí formou přirozených práv. Tato práva se vyvinula během anglické revoluce v 17. století a dále během francouzské a americké revoluce v 18. století. Klíčovým tématem, z něhož tato práva vycházejí, je svoboda. Mezi práva první generace patří zejména právo na život, právo na svobodu a právo na vlastnictví. Později se rozšířila o nediskriminaci, svobodu od svévolného zatčení, svobodu myšlení, svobodu náboženského vyznání, svobodu pohybu atd.⁷ Hlavními předpisy pro pochopení obsahu první generace lidských práv jsou články 3 až 21 Všeobecné deklarace OSN a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

Ve dvacátém století, zejména po druhé světové válce, si větší význam začala získávat práva druhé generace. Hospodářství zemí bylo zmítáno válkami a v důsledku světových válek docházelo k masivní destrukci. Proto se v průběhu dvacátého století rozvinulo úsilí o hospodářská, sociální a kulturní práva.

---

⁵ ONDŘEJ, Jan, Josef, MRÁZEK a Oto, KUNZ. *Základy mezinárodního práva veřejného*. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-487-2. str. 125.

⁶ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2592-1. str. 104.

⁷ ŠÍŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-710-2. str. 18

Základním tématem těchto práv je rovnost. Mezi práva druhé generace patří právo na práci, právo na zdravotní péči, právo na vzdělání, právo na sociální zabezpečení atd.⁸ Tato práva kladou nárok na stát a povinnost zavázat se k činnosti, například k poskytování sociální péče. Klíčovými dokumenty jsou zde články 22 až 27 Všeobecné deklarace OSN a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966.

Třetí generace práv je nejnovější a označuje se jako práva kolektivní. Je tomu tak z prostého důvodu, že tato práva se týkají spíše sociálních skupin a společností jako celku než jednotlivce. Mezi tato práva patří právo na rozvoj, právo na ochranu životního prostředí, právo na sebeurčení, právo na mír, právo na přístup k informacím atd.⁹

S tímto dělením přišel česko-francouzský právník a specialista na lidská práva Karel Vašák. Podle některých je však již v dnešní době považováno za překonané modernějšími přístupy. Jiní naopak rozšiřují toto dělení o čtvrtou generaci, kam řadí práva související s technologickým pokrokem, rozvojem informačních a komunikačních technologií a kyberprostorem. Jde však stále spíše o nejednoznačné návrhy jednotlivců, které zatím nejsou všeobecně přijímány.¹⁰

Ochrana lidských práv je důležitou součástí mezinárodního práva a úsilí světového společenství na podporu důstojného života pro všechny jednotlivce. Kromě vládních subjektů a orgánů, které se zabývají ochranou lidských práv, existuje i značné množství nevládních organizací, jako např. Amnesty International či Human Rights Watch, které aktivně sledují a dokumentují porušení lidských práv a usilují o jejich ochranu a posílení.

---

⁸ ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-710-2. str. 19

⁹ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2 doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5. str. 144

¹⁰ *Do we need a new generation of Human Rights for cyberspace?*. Online. In: Observer Research Foundation, 26. října 2022. Dostupné z: <https://www.orfonline.org/expert-speak/do-we-need-a-new-generation-of-human-rights-for-cyberspace>. [cit. 2024-01-10].

1.1.4 Lidská práva v kontextu mírových operací

Dodržování lidských práv hraje klíčovou roli v kontextu mírových operací mezinárodního společenství, které jsou navrženy tak, aby pomohly obnovit stabilitu, upevnit mír a poskytnout humanitární pomoc v postkonfliktních nebo nestabilních oblastech. V této souvislosti jsou lidská práva klíčovým prvkem a jsou zakotvena v mezinárodním humanitárním právu.

Jeden z hlavních cílů mírových operací je chránit civilisty před násilím a porušováním jejich lidských práv. Mírové mise by měly minimalizovat dopady konfliktu na nevinné obyvatele, měly by zajistit respektování a dodržování základních svobod, jako jsou např. svoboda projevu, svoboda shromažďování či náboženská svoboda. Vojáci a pracovníci mírových misí by neměli porušovat individuální práva občanů. Zvláštní pozornost by pak měla být věnována ochraně zvláště zranitelných skupin, jako jsou děti, ženy, starší osoby a uprchlíci. Předcházení možným formám diskriminace a násilí vůči těmto skupinám a případná reakce na již proběhlá jednání tohoto charakteru by měla být rovněž jedním z úkolů mírových operací. Nesmíme však zapomenout zmínit i základní práva obviněných, jako jsou zejména právo na obhajobu či právo spravedlivý soudní proces.¹¹

Mírové operace jsou vázány na mezinárodní humanitární právo, které stanoví základní normy pro chování v ozbrojených konfliktech. To zahrnuje zákaz mučení, nelidského nebo ponižujícího zacházení a dalších válečných zločinů.¹² Mírové operace mohou zahrnovat humanitární pomoc a obnovu postižených oblastí. Tato činnost by měla být provedena s ohledem na potřeby místních komunit a respektování jejich práv. Mezinárodní personál a jednotky zapojené do mírových operací jsou odpovědné za respektování lidských práv. V případě porušení je důležité, aby došlo k odpovídajícím opatřením a soudním stíháním pachatelů.

---

¹¹ *Promoting Human Rights*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/promoting-human-rights>. [cit. 2024-01-11].

¹² OBERSON, Bernard. *Mezinárodní humanitární právo: odpovědi na vaše otázky*. Praha: Český červený kříž, 2009. ISBN 978-80-87036-37-2. str. 6

Mírové operace by měly aktivně podporovat genderovou rovnost a chránit ženy a dívky před sexuálním násilím a diskriminací.

Efektivní realizace mírových operací zahrnuje úsilí o zabránění porušování lidských práv, aktivní monitorování dodržování těchto práv a přijímání kroků k nápravě neprávem porušených práv. Mezinárodní společenství má zodpovědnost sledovat a zajistit, aby mírové operace respektovaly a ochraňovaly lidská práva v souladu s mezinárodními normami.

1.2 Mezinárodní humanitární právo

Mezinárodní humanitární právo (MHP) je soubor právních norem, které regulují chování států a ozbrojených skupin během ozbrojených konfliktů. Cílem MHP je omezit utrpení a ochránit ty, kteří nebojují – tedy zpravidla civilisté, humanitární pracovníci či zajatci. Toto právo je založeno na zásadě, že i v průběhu války existují určitá univerzální pravidla, která musí být dodržována.¹³

Hlavním pilířem mezinárodního humanitárního práva jsou tzv. Ženevské úmluvy. Tyto úmluvy byly přijaty za účelem ochrany civilistů, raněných vojáků a válečných zajatců. Týkají se léčby válečných zajatců, ochrany civilního obyvatelstva a zákazu nelidského nebo ponižujícího zacházení. Dodatkové protokoly I a II k Ženevským úmluvám rozšiřují pravidla ochrany obyvatelstva a uvádějí podrobnější ustanovení týkající se ochrany civilistů a humanitárních pracovníků v konfliktech. Vedle ženevských úmluv jsou pak aplikovány i tzv. Haagské úmluvy.¹⁴

MHP tedy zakazuje mučení a nelidské nebo ponižující zacházení s vězni nebo civilisty, stanovuje práva a povinnosti válečných zajatců, včetně odpovídajícího zacházení, dodržování lidské důstojnosti a možností jejich komunikace se světem. Zajišťuje však rovněž ochranu humanitárním pracovníkům, kteří poskytují humanitární pomoc v konfliktních oblastech. Tyto osoby by neměly být cílem útoků a musí být respektována jejich neutralita. MHP zakazuje nespravedlivé útoky,

---

¹³ DITRICHOVÁ, Petra a Marek, JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. ISBN 978-80-7278-698-5. str. 9.

¹⁴ Tamtéž. str. 10-11.

tj. útoky na civilisty a nevojenské cíle, a zahrnuje pravidla týkající se rozlišení mezi civilisty a vojenskými cíli. Lidé postižení konfliktem mají právo na humanitární pomoc, a to bez diskriminace. Humanitární organizace by měly mít neomezený přístup k postiženým oblastem.¹⁵

MHP také zakazuje používání chemických a biologických zbraní a zavazuje konfliktní strany k dodržování těchto zákazů. V neposlední řadě chrání i kulturní statky, nemocnice a další civilní infrastrukturu. Je zakázáno útočit na tyto objekty, pokud neslouží vojenským účelům.¹⁶

Respektování a uplatňování MHP je klíčové pro minimalizaci lidského utrpení, materiálních škod či dalších negativních následků během ozbrojených konfliktů, a pro obnovení míru. Osoby porušující MHP mohou být považovány za odpovědné za válečné zločiny a být stíhány mezinárodními soudy. Organizace jako Mezinárodní Červený kříž, Human Rights Watch a Mezinárodní trestní soud v Haagu hrají důležitou roli při monitorování a prosazování mezinárodního humanitárního práva.

1.3 Rozdíl mezi mezinárodním humanitárním právem a mezinárodním právem v oblasti dodržování lidských práv

Mezinárodní humanitární právo a lidská práva jsou dvě lehce odlišné oblasti. Obě se zabývají ochranou života, zdraví a důstojnosti jednotlivců. Mezinárodní humanitární právo se uplatňuje v ozbrojených konfliktech, zatímco právo lidských práv se uplatňuje vždy, v míru i ve válce. Jinými slovy, v ozbrojených konfliktech se uplatňuje jak mezinárodní humanitární právo, tak právo lidských práv.¹⁷

MHP má tradici, která sahá přinejmenším do poloviny 19. století, kdy Henri Dunant, iniciátor a spoluzakladatel Mezinárodního Červeného kříže, zahájil svou činnost ve prospěch obětí války. Neustále se rozvíjelo a stále více obohacovalo, až nakonec dosáhlo pozoruhodně vysoké úrovně v rámci prvních dvou

---

¹⁵ *Co je to mezinárodní humanitární právo?*. Online. In: Červený kříž. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm#0>. [cit. 2024-01-13].

¹⁶ DITRICHOVÁ, Petra a Marek, JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. ISBN 978-80-7278-698-5. str. 13.

¹⁷ *IHL and Human Rights Law*. Online. In: International Committee of The Red Cross, 29. října 2010. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/document/ihl-human-rights-law>. [cit. 2024-01-13].

Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám z roku 1977. Cílem MHP je zajistit minimální ochranu i během nejhlubší katastrofy lidské společnosti, totiž války. Během ozbrojeného konfliktu mají bojující strany povolení zabíjet bojové prvky protivníkovy tábora. V souladu s tím se život, nejcennější statek, který lidé mají, ocitá během ozbrojeného konfliktu ve strukturálním ohrožení. Bez ohledu na tento znepokojivý výchozí bod se MHP snaží zachránit to, co lze reálně ochránit bez ohledu na střet zbraní.¹⁸

Na druhé straně jsou pak lidská práva v dnešním smyslu, která můžeme datovat „až“ do období po druhé světové válce. Vznikla na základě zvěstev, která během této války páchaly zejména německé ozbrojené síly, ale také vítězné spojenecké mocnosti. Podle svého původního pojetí měla lidská práva poskytovat ochranu před zásahy státu, ale jejich působnost se v průběhu let značně rozšířila a uložila státům mnoho závazků poskytovat ochranu také před zásahy soukromých osob a obecně zajistit jejich účinnost.¹⁹

Hlavní rozdíl v jejich uplatňování spočívá v tom, že mezinárodní právo lidských práv umožňuje státu pozastavit některá lidská práva, pokud čelí mimořádné situaci. Mezinárodní humanitární právo pozastavit nelze (s výjimkou případů uvedených v článku 5 čtvrté Ženevské úmluvy).²⁰

Právo na život se nachází na vrcholu hierarchie práv ve všech úmluvách o lidských právech, ať už na celosvětové nebo regionální úrovni. Tyto úmluvy byly v podstatě vypracovány pro období míru. Vypukne-li v zemi mimořádná situace, např. ozbrojený konflikt, může vláda přijmout opatření, která se odchyľují od závazků, jež přijala. Může tedy poslat armádu, která bude bojovat a s největší pravděpodobností i zabíjet. Podle čl. 4 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech však není přípustná žádná odchylka od práva na život. Chtěli autoři zcela zakázat zabíjení lidských bytostí během ozbrojeného konfliktu? To

---

¹⁸ *Co je to mezinárodní humanitární právo?*. Online. In: Červený kříž. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm#0>. [cit. 2024-01-13].

¹⁹ TOMUSCHAT, Christian. *Human Rights and International Humanitarian Law*. Online. In: *European Journal of International Law*, vol. 21, no. 1, s. 15-23, 1. února 2010. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ejil/article/21/1/15/363302>. [cit. 2024-01-13].

²⁰ LIŠKA, Pavel a Václav, MASTNÝ. *Mezinárodního humanitární právo pro policisty a pracovníky veřejné správy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. ISBN 978-80-7251-369-7. str. 23-24.

jistě nebylo jejich záměrem. Jednoduše se domnívali, že během ozbrojeného konfliktu je tento pakt alespoň částečně nepoužitelný.²¹

MHP vzniklo v době, kdy ještě neexistoval koncept lidských práv tak, jak ho známe dnes. Nelze pochybovat o tom, že právo na život vždy tvořilo pozadí MHP, ale je třeba uznat, že MHP původně pochází z doby, kdy v jeho architektuře ještě do značné míry převládalo vojenské myšlení. Jistě, lidský život byl chráněn, ale pouze v mezích vojenské nutnosti.

---

²¹ TOMUSCHAT, Christian. *Human Rights and International Humanitarian Law*. Online. In: *European Journal of International Law*, vol. 21, no. 1, s. 15-23vol., 1. února 2010. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ejil/article/21/1/15/363302>. [cit. 2024-01-13].

2 Definice, význam a typologie mírových operací

2.1 Mírová operace a její význam

Mírová operace je vojenská či civilně-vojenská mise, která je navržena tak, aby pomohla udržet nebo obnovit mír v konfliktních oblastech. Tyto operace jsou často prováděny na základě mandátu Organizace spojených národů (OSN) nebo jiných mezinárodních organizací.²²

Mírové operace mají několik klíčových cílů a významů, jež se snaží naplňovat. Každá konkrétní operace přitom může mít, a zpravidla vždy má, více než jeden z nich.

- **Udržení nebo obnovení míru:** Hlavním cílem mírových operací je ukončit bojové činnosti, stabilizovat situaci a udržet nebo obnovit mír v postižených oblastech. Hrají tak klíčovou roli v prevenci nebo zmírnění případných dalších konfliktů.
- **Podpora politického procesu:** Mírové operace mohou být navrženy tak, aby podporovaly politický proces vedoucí k dosažení trvalé mírové dohody. To může zahrnovat vyjednávání mezi konfliktními stranami a posilování institucionálních kapacit pro udržitelnou politickou stabilitu.
- **Ochrana civilního obyvatelstva:** Mírové operace často také zahrnují ochranu civilistů, kteří jsou ohroženi konfliktem. To může zahrnovat prevenci genocidy, zločinů proti lidskosti a dalších forem násilí vůči civilnímu obyvatelstvu.
- **Demobilizace a odzbrojení:** Mírové operace mohou obsahovat programy demobilizace a odzbrojení ozbrojených skupin, což je klíčový prvek pro obnovení bezpečnosti a stability v postkonfliktních oblastech.
- **Poskytování humanitární pomoci:** V rámci mírových operací může být poskytována humanitární pomoc postiženým obyvatelům. To zahrnuje potraviny, léky, vodu, přístřeší a další základní potřeby.

---

²² ZŮNA, Jaromír. *Mírové operace*. Online. In: *Vojenské rozhledy*, 2007. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/teorie-a-doktriny/mirove-operace>. [cit. 2024-01-17]. str. 41-42.

- **Obnova a rozvoj:** Mírové operace mohou zahrnovat úsilí o obnovu a rozvoj postižených oblastí. To znamená např. obnovu hlavní infrastruktury, podporu vzdělání, zajištění odpovídající zdravotní péče atp.
- **Podpora lidských práv:** Klíčovým aspektem mírových operací je také ochrana a prosazování dodržování lidských práv.
- **Posílení mezinárodní spolupráce:** Mírové operace jsou často mezinárodního charakteru a vyžadují spolupráci mezi různými státy, mezinárodními organizacemi a nevládními aktéry. Tím mohou přispívat k posílení mezinárodní solidarity a spolupráce.²³

Mírové operace mohou mít vojenský a/nebo civilní rozměr. Vojenský rozměr může zahrnovat nasazení vojenských sil k monitorování klidu a bezpečnosti, demobilizaci a odzbrojení ozbrojených skupin a podporu ochrany civilního obyvatelstva. Civilní rozměr zase může zahrnovat poskytování humanitární pomoci, podporu politických procesů, rozvoj institucí a řešení sociálních a ekonomických otázek.

Celkově lze říci, že mírové operace mají za cíl obnovit a udržet mír, zajistit lidskou důstojnost, chránit lidské životy a majetek, a vytvářet tak podmínky pro trvalý mír a stabilitu v postižených oblastech. Jejich úspěch může být měřen podle toho, jak efektivně dokážou splnit tyto cíle a přispět k dlouhodobému míru.

2.2 Typy mírových operací

Mírové operace můžeme rozdělit podle svých specifíků na šest typů – udržení míru (peacekeeping), prosazení či vynucení míru (peace enforcement), budování míru (peacebuilding), vytváření míru (peacemaking), prevence konfliktů (conflict prevention) a humanitární operace (humanitarian operations). Zpravidla však každá konkrétní mírová operace vykazuje znaky více než jednoho typu a je tak vedena v jejich kombinaci.²⁴

²³ *What We Do*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/what-we-do>. [cit. 2024-01-17].

²⁴ ZŮNA, Jaromír. *Mírové operace*. Online. In: Vojenské rozhledy, 2007. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/teorie-a-doktriny/mirove-operace>. [cit. 2024-01-17]. str. 41.

2.2.1 Udržení míru – peacekeeping

Udržení míru se týká snahy o prevenci, řešení a stabilizaci konfliktů s cílem dosáhnout trvalého míru a bezpečnosti. Organizace, která má za cíl udržení míru, může podnikat různé kroky a aktivity s ohledem na konkrétní kontext a povahu daného konfliktu.

- **Diplomacie a vyjednávání:** Diplomatické jednání a vyjednávání jsou klíčovými nástroji pro řešení konfliktů. Diplomaté jednají mezi zúčastněnými stranami, usilují o dosažení dohod, snaží se budovat důvěru, která poté může vést k uzavření míru či alespoň dočasného příměří.
- **Mírová jednání a dohody:** Vyjednání a uzavření mírových dohod jsou stěžejními kroky k ukončení aktivních bojů. Tyto dohody mohou obsahovat ustanovení o politické reformě, spravedlnosti, odzbrojení a demobilizaci ozbrojených sil.
- **Vyslání lidských sil:** Smyslem je vyslání vojenského a případně i civilního personálu přímo do konfliktních oblastí, který zde má za cíl dohlížet na bezpečnost a udržovat již nastolený klid zbraní.
- **Rozvoj a obnova:** Podpora rozvoje a obnovy postižených oblastí může být klíčovým prvkem udržení míru. Poskytování humanitární pomoci, obnovování infrastruktury a podpora hospodářské obnovy mohou přispět ke stabilizaci a prevenci nových konfliktů.
- **Ochrana lidských práv:** Posílení ochrany lidských práv může hrát rozhodující roli při prevenci konfliktů a budování spravedlivé a stabilní společnosti.
- **Zapojení civilní společnosti:** Zapojení občanské společnosti a komunikace s občanským sektorem mohou přispět k širšímu zapojení obyvatelstva do procesů mírového řešení.²⁵

Udržení míru je komplexní proces, který vyžaduje koordinované úsilí mezinárodních a národních aktérů. Je založeno na principu prevence konfliktů, jejich rychlého řešení a dlouhodobě udržitelného míru.

---

²⁵ *Peace Operations*. Online. Joint Publication 3-07.3. 1. března 2018. Dostupné z: <https://irp.fas.org/doddir/dod/jp3-07-3.pdf>. [cit. 2024-01-17]. str. 69-76.

2.2.2 Prosazení/Vynucení míru – peace enforcement

Vynucení či prosazení míru se obvykle odkazuje na použití síly nebo hrozeb k ukončení konfliktu nebo násilných událostí a dosažení stabilizace nebo mírového řešení. Termín může být kontroverzní, protože použití síly v kontextu mezinárodních vztahů může vyvolávat etické a právní otázky.

Existují různé způsoby, jak lze vynutit mír, a to jak vojenskými, tak i nevojenskými prostředky.

- **Vojenská intervence:** Použití vojenských sil k násilnému ukončení konfliktu. Tato možnost je často kontroverzní a vyžaduje mezinárodní legitimitu a mandát, obvykle ze strany Organizace spojených národů (OSN) nebo jiných mezinárodních organizací.
- **Ekonomické sankce:** Použití ekonomických nástrojů, jako jsou sankce, s cílem donutit strany konfliktu k jednání a dosažení mírových dohod. Ekonomický tlak může zahrnovat omezení obchodu, zmrazení financí a další ekonomická opatření.
- **Politický tlak:** Diplomatský tlak na strany konfliktu s cílem přimět je k jednání a dosažení mírové dohody. To může zahrnovat vyjednávání, diplomatické nátlaky a mezinárodní mediace.
- **Humanitární intervence:** Použití síly s cílem chránit civilní obyvatelstvo nebo poskytovat humanitární pomoc v situacích, kdy jsou lidské životy ohroženy.²⁶

Je důležité zdůraznit, že vynucování míru může být složité a nese s sebou jistá rizika. Rozhodnutí použít sílu by mělo být v souladu s mezinárodním právem a v ideálním případě by mělo být podporováno širokým mezinárodním konsensem. V některých případech může vynucení míru vyvolat další komplikace a nepředvídatelné důsledky.

---

²⁶ *Peace Operations*. Online. Joint Publication 3-07.3. 1. března 2018. Dostupné z: <https://irp.fas.org/doddir/dod/jp3-07-3.pdf>. [cit. 2024-01-17]. str. 87-95.

2.2.3 Budování míru – peacebuilding

Budování míru představuje systematický a dlouhodobý proces, jehož cílem je podporovat stabilitu, spravedlnost a udržitelný mír v oblastech postižených konfliktem či krizí. Tento proces je obvykle zaměřen na odstranění kořenů konfliktu, prevenci opakování násilí a podporu obnovy společnosti.

- **Politický dialog a vyjednávání:** Podpora politických dialogů a vyjednávání mezi zainteresovanými stranami je klíčovým prvkem. Tímto způsobem mohou být identifikovány příčiny konfliktu a nalezeny politické dohody pro udržení míru.
- **Vytváření institucí:** Posílení institucionální kapacity pro spravedlivé a efektivní řízení země je důležitou součástí budování míru. To zahrnuje podporu soudního systému, policie, armády a dalších institucí.
- **Ekonomická obnova:** Podpora obnovy a rozvoje ekonomiky v postkonfliktních oblastech může snížit chudobu a sociální nerovnosti, což přispívá k celkové stabilitě.
- **Ochrana lidských práv:** Zajištění respektování lidských práv a posílení ochrany občanů před násilím jsou nezbytné prvky budování míru.
- **Vzdělávání a osvěta:** Investice do vzdělání a osvěty mohou přispět k vytváření otevřenější společnosti, podporovat kulturní porozumění a překonávat předsudky.
- **Zapojení občanské společnosti:** Aktivní účast občanské společnosti je klíčová pro budování míru. To může zahrnovat zapojení žen, mládeže a dalších skupin do procesů rozhodování.
- **Rekonstrukce sociálních vztahů:** Budování důvěry a smíření mezi různými skupinami ve společnosti je nezbytné pro udržitelný mír. Projekty smíření a komunitních aktivit mohou hrát důležitou roli.
- **Humanitární pomoc:** Poskytování humanitární pomoci je často klíčovou složkou v období po konfliktu, kdy je třeba uspokojit potřeby obyvatel.²⁷

---

²⁷ *What is Strategic Peacebuilding?*. Online. In: Kroc Institute for International Peace Studies. Dostupné z: <https://kroc.nd.edu/about-us/what-is-peace-studies/what-is-strategic-peacebuilding/>. [cit. 2024-01-17].

Budování míru není jednorázová událost, ale proces, který vyžaduje trvalou pozornost, úsilí a spolupráci různých aktérů, včetně vládních institucí, mezinárodních organizací, nevládních organizací a samotné společnosti.

2.2.4 Vytváření míru – peacemaking

Vytváření míru se zaměřuje na konkrétní opatření a aktivity směřující k ukončení aktivního konfliktu a dosažení dohody mezi zúčastněnými stranami. Tento proces může být klíčovým krokem v rámci celkového mírového procesu.

- **Diplomacie a vyjednávání:** Diplomaté hrají i zde klíčovou roli. Vyjednávání může zahrnovat nalezení společných bodů, identifikaci kompromisů a vytvoření dohody, která může být přijatelná pro všechny strany konfliktu.
- **Mediace:** Třetí strany, známé jako mediátoři, mohou působit jako neutrální prostředníci při jednáních a pomáhat překonávat neshody mezi zúčastněnými stranami. Mediace může provádět jednatel, skupina nebo organizace.
- **Vytváření dočasných dohod:** V některých případech může být užitečné dosáhnout dočasných dohod, které stabilizují situaci a umožní další pokrok směrem k trvalé mírové dohodě.
- **Politické tlaky:** Mezinárodní společenství a jiné státy mohou vyvíjet politický tlak na zúčastněné strany, aby dosáhly dohody. Toto může zahrnovat ekonomické sankce, diplomatické izolace nebo jiné nástroje.
- **Vojenské nebo policejní síly:** Může dojít i k nasazení vojska nebo policejní síly za účelem udržení klidu a vytvoření bezpečného prostředí pro vyjednávání a implementaci mírových dohod.
- **Začlenění klíčových otázek:** Vytváření míru obvykle zahrnuje řešení klíčových otázek, jako jsou územní hranice, politická reprezentace, náboženské nebo etnické otázky a otázky bezpečnosti.
- **Zapojení občanské společnosti:** Zahrnutí širokého spektra aktérů z občanské společnosti, včetně nevládních organizací, může poskytnout podporu procesu vytváření míru a přispět k dlouhodobé stabilitě.²⁸

---

²⁸ MALEK, Cate. *Peacemaking*. Online. In: *Beyond Intractability*, květen 2023. Dostupné z: <https://www.beyondintractability.org/coreknowledge/peacemaking>. [cit. 2024-01-17].

Je důležité si být vědomí toho, že vytváření míru může být složitý proces, který vyžaduje trpělivost, vůli k dialogu a odhodlání od všech zúčastněných stran. Mnohdy je to pouze první krok v dlouhodobém úsilí o budování udržitelného míru v dané oblasti.

2.2.5 Prevence konfliktů – conflict prevention

Prevence konfliktů je soubor strategií a opatření zaměřených na zabránění vzniku nových konfliktů nebo na minimalizaci rizika jejich vypuknutí. Cílem je identifikovat a adresovat potenciální příčiny konfliktů a vytvářet podmínky pro udržitelný mír. Prevence konfliktů může být prováděna na různých úrovních, včetně mezinárodní, národní, regionální a lokální úrovně.

- **Diplomacie a politický dialog:** Diplomatické jednání a aktivní politický dialog mohou přispět k předcházení konfliktům tím, že nabídnou prostor pro vyjednávání a hledání mírových řešení.
- **Rozvoj a hospodářská stabilita:** Posilování ekonomiky a podpora rozvoje mohou snížit socioekonomické nerovnosti a odstranit potenciální příčiny konfliktů spojené s chudobou a nedostatkem zdrojů.
- **Ochrana lidských práv:** Prevence konfliktů zahrnuje také aktivní ochranu lidských práv a prevenci jejich porušování, což může být jedním z faktorů, které vedou ke konfliktům.
- **Vzdělání a osvěta:** Vzdělávací programy mohou přispět k budování tolerance, porozumění a dialogu mezi různými skupinami ve společnosti, což může předejít konfliktům založeným na náboženství, etnicitě nebo jiných faktorech.
- **Zapojení občanské společnosti:** Aktivní účast občanské společnosti, včetně nevládních organizací, může hrát důležitou roli při monitorování konfliktních situací, navrhování preventivních opatření a podporování mírových iniciativ.
- **Vytváření institucionální kapacity:** Posílení schopností vlád a dalších institucí řešit konflikty a poskytovat spravedlnost může předejít eskalaci sporů.
- **Regionální spolupráce:** Spolupráce mezi státy a regiony může pomoci předcházet konfliktům a řešit společné problémy, které by mohly vyvolat napětí.

- **Humanitární pomoc a krizová reakce:** Poskytování humanitární pomoci v oblastech s vysokým rizikem konfliktu může předejít eskalaci krize a zlepšit životní podmínky obyvatel.
- **Úprava řešení konfliktu a vyjednávání:** Podpora a rozvoj mechanismů pro řešení konfliktů a vyjednávání může předejít eskalaci sporů a pomoci při hledání trvalých mírových řešení.²⁹

Prevence konfliktů vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup, který zahrnuje spolupráci mezi různými úrovněmi vlády, mezinárodními organizacemi, občanskou společností a dalšími zainteresovanými stranami. Je důležité reagovat na příčiny konfliktu a pracovat na budování odolnějších a jednotnějších společností.

2.2.6 Humanitární operace – humanitarian operations

Humanitární operace jsou aktivity poskytování humanitární pomoci v krizových situacích, kdy jsou životy a základní potřeby obyvatel ohroženy. Tyto operace jsou zaměřeny primárně na poskytnutí naléhavé pomoci v oblasti zdravotní péče, výživy, přístřeší, vody a sanitace, aby se zlepšily podmínky života postižených lidí. Humanitární operace mohou být prováděny nevládními organizacemi, mezinárodními agenturami nebo vládními institucemi.

- **Rychlá reakce na krizi:** Humanitární operace mají za cíl rychle a účinně reagovat na krizové situace, jako jsou přírodní katastrofy, ozbrojené konflikty, epidemie nebo hladomory. Rychlá odezva může zachránit životy a minimalizovat lidské utrpení.
- **Poskytování základní humanitární pomoci:** Humanitární operace se zaměřují na poskytování základních potřeb, jako jsou potraviny, léky, pitná voda, přístřeší, zdravotní péče a vzdělání v postižených oblastech.
- **Koordinační mechanismy:** Mezinárodní organizace, jako je Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA) a Humanitární koordinační

---

²⁹ *The UN Security Council and Conflict Prevention: A Primer*. Online. In: International Peace Institute, říjen 2011. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09518>. [cit. 2024-01-17]. str. 3-4.

centra, jsou zodpovědné za koordinaci humanitárních operací na mezinárodní úrovni a za zajištění efektivního využívání zdrojů.

- **Principy humanitární pomoci:** Humanitární operace jsou řízeny základními principy, včetně neutrality, nestrannosti, nezávislosti a respektu k lidským právům. Tyto principy mají zajistit, že pomoc je poskytována na základě potřeb postižených lidí, bez ohledu na politické, náboženské nebo etnické pozadí.
- **Ochrana civilního obyvatelstva:** Humanitární operace jsou často spojeny s ochranou civilního obyvatelstva v konfliktních oblastech. To může zahrnovat poskytování bezpečných útočišť, prevenci sexuálního násilí a podporu psychosociálních potřeb postižených lidí.
- **Dlouhodobá udržitelnost:** Kromě naléhavé pomoci se humanitární operace často zaměřují na dlouhodobou udržitelnost. To může zahrnovat programy obnovy a rozvoje, které mají pomoci postiženým komunitám obnovit jejich životy po krizi.
- **Spolupráce s místními aktéry:** Humanitární organizace spolupracují s místními vládami, nevládními organizacemi, občanskou společností a dalšími místními aktéry, aby zajistily efektivní a respektující pomoc v souladu s potřebami a kontextem postižených oblastí.³⁰

Humanitární operace hrají klíčovou roli při zvládnání krizových situací a poskytování pomoci těm, kteří ji nejvíce potřebují.

---

³⁰ DORN, Walter. *Peace Operations: Terms & Definitions*. Online. In: WalterDorn, Canadian Forces College and the Royal Military College of Canada, 11. května 2018. Dostupné z: <https://walterdorn.net/home/266-peace-operations-terms-definitions>. [cit. 2024-01-17].

3 Mezinárodní organizace realizující mírové operace

3.1 Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů je mezinárodní organizace, která byla založena s cílem udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat spolupráci v hospodářských, sociálních, kulturních a humanitárních oblastech a dosahovat řešení mezinárodních problémů. OSN byla založena 24. října 1945 po skončení druhé světové války jako nástupce Společnosti národů. Od té doby se angažuje v široké škále činností, včetně humanitární pomoci, mírových operací, rozvoje, lidských práv a mnoha dalších oblastí s cílem dosáhnout globální stability a spolupráce.³¹

OSN má 193 členských států (únor 2024), což zahrnuje většinu světových národů. Každý členský stát má jeden hlas ve Valném shromáždění, kde jsou rozhodovány klíčové otázky.³² Klíčovým orgánem v kontextu mírových operací je Rada bezpečnosti, která je odpovědná za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a má 15 členů, z nichž pět má trvalé členství a zbylých deset se střídá na základě regionální příslušnosti.³³

Organizace spojených národů provádí řadu mírových operací po celém světě s cílem udržovat mezinárodní mír a bezpečnost. Tyto operace jsou prováděny na základě kapitol VI a VII Charty OSN, kdy kapitola VII umožňuje i použití síly pro udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Mírové operace OSN mohou zahrnovat nasazení vojenských jednotek, civilního personálu a dalších prostředků k monitorování, řízení nebo vyjednávání v konfliktních oblastech. Cílem těchto operací je často umožnit politický a mírový proces, poskytnout humanitární

---

³¹ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 352.

³² *Workings of the General Assembly*. Online. In: General Assembly of the United Nations. Dostupné z: <https://www.un.org/en/ga/>. [cit. 2024-02-27].

³³ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 64-65.

pomoc, monitorovat dodržování lidských práv a podporovat obnovu a rozvoj postižených oblastí.³⁴

3.1.1 Vznik OSN

První úvahy o vzniku budoucí OSN přicházely již během 2. světové války. Jedním z důvodů byl i fakt, že předchůdce OSN, Společnost národů, nebyl schopen plnit své cíle v oblasti udržení míru ve světě po 1. světové válce a prevence dalších ozbrojených konfliktů, a postupně tak ztrácel svůj význam. V roce 1942 podepsalo 26 zemí bojujících proti nacistickému Německu Deklaraci Spojených národů, čímž vyjádřily podporu tzv. Atlantické chartě z roku 1941, která ujasňovala společný postup Spojenců v probíhající válce. V této deklaraci byl poprvé použit pojem Spojené národy (United Nations). Poté následovaly ještě 2 konference v Moskvě a Teheránu, na kterých se více a více ujasňovaly představy o možném vzniku OSN.³⁵

Detailnější návrh na vytvoření OSN byl formulován na konferenci v Dumbarton Oaks ve Washingtonu D.C. v roce 1944, kde se shromáždili zástupci Spojených států, Sovětského svazu, Velké Británie a Číny. Následně byl návrh diskutován a ke konečné dohodě tak mohlo dojít na Jaltské konferenci v únoru 1945. Charta OSN vznikla na konferenci v San Francisku v červnu téhož roku. Podepsalo ji zde 50 z 51 zakládajících států, neboť Polsko nebylo přítomno a podepsalo až v říjnu. 24. října 1945 tak vzniká OSN.³⁶

3.1.2 Struktura OSN

Hlavními orgány OSN jsou Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Mezinárodní soudní dvůr, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada a Sekretariát OSN, který je vedený generálním tajemníkem a který je zodpovědný za každodenní

---

³⁴ FUCHS, Jiří. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2007. ISBN 978-80-7278-424-0. str. 178

³⁵ *Preparatory Years: UN Charter History*. Online. In: United Nations. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/history-of-the-un/preparatory-years>. [cit. 2024-01-24].

³⁶ Tamtéž. [cit. 2024-01-24].

provoz organizace. Všechny orgány sídlí v New Yorku – výjimkou je pouze Mezinárodní soudní dvůr, který sídlí v nizozemském Haagu.³⁷

3.1.2.1 Valné shromáždění

Valné shromáždění OSN (United Nations General Assembly) je jedním ze šesti hlavních orgánů OSN a představuje fórum pro všechny členské státy této mezinárodní organizace. Je to nejvyšší rozhodovací orgán OSN. Valné shromáždění se schází každoročně ve svém sídle v New Yorku, a dále v rámci mimořádných schůzí, pokud je to nezbytné. Mimořádná zasedání mohou být svolána k projednávání naléhavých otázek nebo specifických témat. Valné shromáždění má široký rozsah pravomocí, které zahrnují diskusi o mezinárodních otázkách, přijímání doporučení k mírovým otázkám a spolupráci v oblasti mezinárodní ekonomické, sociální, kulturní a humanitární spolupráce. Rovněž má pravomoc přijímat nezávazná doporučení v podobě tzv. rezolucí. Rezoluce většinou vyžadují dvoutřetinovou většinu hlasů, ale některé otázky vyžadují pouze prostou většinu. Valné shromáždění také volí členy Rady bezpečnosti, Soudního dvora a plní i další funkce v rámci OSN – např. schvaluje rozpočet OSN. Valné shromáždění OSN je jedinečné tím, že poskytuje všem členským státům, bez ohledu na velikost nebo moc, příležitost vyjádřit své názory a účastnit se rozhodovacího procesu. Je to místo, kde se konají klíčová jednání o otázkách týkajících se míru, bezpečnosti, rozvoje a lidských práv na mezinárodní úrovni.³⁸

3.1.2.2 Rada bezpečnosti

Rada bezpečnosti OSN (United Nations Security Council) je dalším z hlavních orgánů OSN a má klíčovou roli v udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Rada bezpečnosti má 15 členů, z nichž pět jsou stálí členové s právem veta (Čína, Francie, Rusko, Velká Británie a Spojené státy americké) a deset jsou nestálí členové zvolení na dvouleté období. Stálí členové mají právo veta, což znamená, že pokud kterýkoliv z pěti stálých členů nesouhlasí s rezolucí, nemůže být přijata,

---

³⁷ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 63.

³⁸ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 354.

i kdyby měla většinovou podporu ostatních členů. Přijetí rezoluce vyžaduje souhlas alespoň devíti členů Rady, včetně souhlasu všech pěti stálých členů, pokud se nejedná o procedurální otázky.³⁹

Hlavní odpovědností Rady bezpečnosti je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Může přijímat rezoluce, které mají závazný charakter pro všechny členské státy OSN, má pravomoc vytvářet mírové mise a operace s cílem prevence nebo řešení konfliktů, případně může ukládat sankce nebo embargo vůči státům, které ohrožují mezinárodní mír a bezpečnost. Rada bezpečnosti je rovněž odpovědná za vyjádření se k významným bezpečnostním otázkám, včetně ozbrojených konfliktů, terorismu a šíření zbraní hromadného ničení.⁴⁰

Rada bezpečnosti hraje klíčovou úlohu v mezinárodním systému a je jedním z mechanismů, které mají za úkol předejít konfliktům a udržet světový mír. Právo veta stálých členů však může vést k obtížím při přijímání některých rozhodnutí, a to zejména v případech, kdy jsou odlišné či rozporuplné názory na konkrétní mezinárodní akce.

3.1.2.3 Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr (International Court of Justice, MSD) je hlavním soudním orgánem OSN a jedním ze šesti hlavních orgánů OSN. MSD je zodpovědný za rozhodování v právních sporech mezi státy a poskytování poradních stanovisek o právních otázkách, které jsou mu předloženy mezinárodními orgány nebo Valným shromážděním OSN. Sídlo Mezinárodního soudního dvora se nachází v Haagu v Nizozemsku. Je tvořen 15 soudci, kteří jsou voleni Valným shromážděním OSN a Radou bezpečnosti OSN. Jsou nezávislí a jejich funkční období je devět let s možností být znovu zvoleni. Jurisdikce Mezinárodního soudního dvora je založena na dobrovolné účasti států. Státy se mohou rozhodnout přijmout soudní jurisdikci MSD a souhlasit s přijetím jejích rozhodnutí. Mnoho států uzavírá dohody o jurisdikci s ostatními státy, ve kterých se zavazují

---

³⁹ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 353-354.

⁴⁰ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 64-65.

podřídit se rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v případě sporu. MSD může poskytovat právní služby a poradenství státům, pokud o to státy požádají.⁴¹

Mezinárodní soudní dvůr je klíčovým mechanismem pro řešení mezinárodních právních sporů a přispívá k rozvoji mezinárodního práva. Jeho rozhodnutí mají vážnou právní autoritu a jsou závazná pro strany sporu.

3.1.2.4 Ekonomická a sociální rada

Ekonomická a sociální rada OSN (Economic and Social Council, ECOSOC) je jedním z hlavních orgánů OSN, který hraje klíčovou roli v podpoře mezinárodní spolupráce v oblasti ekonomického, sociálního a rozvojového plánování. ECOSOC byla zřízena chartistami OSN, a to jako odpověď na potřebu koordinovat mezinárodní úsilí v oblasti ekonomie, sociálních záležitostí a rozvoje. ECOSOC má 54 členů, kteří jsou voleni Valným shromážděním OSN na tříletá období. Členové jsou rozděleni na geografické skupiny, aby bylo zajištěno rovnoměrné zastoupení různých regionů světa. ECOSOC hraje klíčovou roli v koordinaci politiky a činností různých specializovaných agentur, programů a fondů OSN v oblasti ekonomiky, sociálních záležitostí a rozvoje. Má několik komisí a programů, které se věnují konkrétním oblastem, jako je sociální rozvoj, lidská práva, statistika, udržitelný rozvoj a další. Schází se pravidelně během ročních zasedání v New Yorku a v případě potřeby svolává i mimořádná zasedání k projednání specifických témat nebo naléhavých otázek. Nespornou výhodou je, že poskytuje status konzultanta nevládním organizacím, což umožňuje účast těchto organizací na jejich aktivitách. Spolupracuje s Valným shromážděním, Radou bezpečnosti a dalšími orgány OSN na koordinaci celosvětových snah v oblasti ekonomiky, sociálních otázek a rozvoje. ECOSOC podporuje rozvojové programy, které mají za cíl snížit chudobu, podporovat udržitelný rozvoj, zlepšovat vzdělání a zajišťovat lidský rozvoj, čímž hraje klíčovou roli v celosvětovém úsilí

---

⁴¹ *Members of the Court*. Online. In: International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/members>. [cit. 2024-01-24].

How the Court Works. Online. In: International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/how-the-court-works>. [cit. 2024-01-24].

o dosažení udržitelného rozvoje a zlepšení životních podmínek lidí po celém světě.⁴²

3.1.2.5 Poručenská rada

Poručenská rada OSN (UN Trusteeship Council) je jediný hlavní orgán OSN, který má v současnosti (únor 2024) pozastavenou činnost a schází se pouze v případě potřeby. Hlavním úkolem totiž byla podpora rozvoje svěřeneckých území pod mezinárodním dohledem a jejich postupný přechod k samosprávě nebo samostatnosti. Posledním z těchto území bylo Palau, které získalo autonomii v roce 1994. Poručenská rada je tvořena stálými členy Rady bezpečnosti, kdy při hlasování má každý člen jeden hlas a rozhoduje se prostou většinou.⁴³

3.1.2.6 Sekretariát OSN

Sekretariát OSN (United Nations Secretariat) je administrativní orgán Organizace spojených národů, který hraje klíčovou roli v podpoře činností a rozhodnutí jiných orgánů OSN. Jeho hlavním úkolem je zajišťovat denní provoz a koordinaci aktivit organizace. Šéfem Sekretariátu je Generální tajemník OSN, který je jmenován Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti. Má na starosti vedení sekretariátu a zastupuje OSN na mezinárodní úrovni. Hlavní sídlo se nachází v New Yorku. Sekretariát má za úkol poskytovat odbornou podporu a poradenské služby orgánům OSN, včetně Valného shromáždění, Rady bezpečnosti a dalších. Poskytuje informace, připravuje dokumenty a vykonává rozhodnutí těchto orgánů. Sekretariát je zodpovědný za implementaci rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN, hlavně v oblasti udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, a hraje tak jednu z klíčových rolí při správě mírových misí a operací prováděných OSN po celém světě. Dále připravuje a spravuje rozpočet OSN, který je schvalován Valným shromážděním. Sekretariát zahrnuje různá odborná oddělení zaměřená na specifické otázky, jako jsou lidská práva, rozvoj, humanitární otázky, a mnoho dalších. Generální tajemník a celý tým sekretariátu pracují na tom, aby zajistili

---

⁴² *Economic and Social Council UN*. Online. In: Britannica, 25. ledna 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Economic-and-Social-Council>. [cit. 2024-01-25].

⁴³ Organizační struktura OSN: *Poručenská rada*. Online. In: Organizace spojených národů. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/organizacni-struktura/>. [cit. 2024-02-27].

efektivní fungování OSN a plnění jejích cílů v oblasti míru, bezpečnosti, rozvoje a lidských práv.⁴⁴

3.1.2.7 Generální tajemník OSN

Generální tajemník OSN (United Nations Secretary-General) je nejvyšší výkonný úředník této mezinárodní organizace. Je volen Valným shromážděním OSN na doporučení Rady bezpečnosti a volební období trvá 5 let. Jeho úkolem je vést a řídit Sekretariát OSN a zastupovat organizaci na mezinárodní scéně. Generální tajemník by měl být vysoce kvalifikovaný jednotlivec s vynikajícími diplomatickými dovednostmi a schopností řídit rozsáhlý mezinárodní úřad, neboť je odpovědný za celkové vedení a řízení Sekretariátu OSN. Má za úkol implementovat politiku a rozhodnutí, která přijímají orgány OSN, jako je Valné shromáždění a Rada bezpečnosti. Současným generálním tajemníkem (únor 2024) je António Guterres z Portugalska, který je v pořadí již 9. generálním tajemníkem OSN. Generální tajemník je nezávislý a měl by vykonávat svou funkci bez stranických zájmů nebo národní příslušnosti. Rovněž nesmí být občanem státu, který je členem Rady bezpečnosti.⁴⁵

Generální tajemník hraje klíčovou roli v organizaci a je klíčovým aktérem v globálních snahách o udržení míru, podporu rozvoje a řešení celosvětových problémů.

3.2 Severoatlantická aliance (NATO)

Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO), plným názvem Organizace Severoatlantické smlouvy, je vojensko-politické společenství, které vzniklo v roce 1949. NATO bylo založeno s cílem zabezpečit bezpečnost

---

⁴⁴ *Secretariat of the UN: Responsibilities and Powers of the Secretariat and the Secretary-General*. Online. In: Medecins Sans Frontieres. Dostupné z: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/secretariat-of-the-un/>. [cit. 2024-01-25].

⁴⁵ *The role of the Secretary-General*. Online. In: United Nations Secretary-General. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/the-role-of-the-secretary-general>. [cit. 2024-01-25].

Biography. Online. In: United Nations Secretary-General. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>. [cit. 2024-02-27].

a obranu zemí, které se k němu připojily, a rozvinout spolupráci mezi severoatlantickými státy.⁴⁶

NATO bylo založeno 4. dubna 1949 ve Washingtonu D.C. Zakládajícími členy byly Spojené státy americké, Kanada, Velká Británie, Francie, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Island, Itálie, Norsko, Portugalsko. V průběhu let se počet členských států rozšířil na současných 31 (únor 2024), kdy posledním přistoupiším státem bylo Finsko v roce 2023. Stalo se tak v návaznosti na pokračující válku na Ukrajině.⁴⁷ 26. února 2024 schválil Maďarský parlament jako poslední z členů vstup Švédska. Oficiální přijetí do NATO se očekává nejdříve v řádu několika týdnů.⁴⁸ O členství nadále usiluje Bosna a Hercegovina, Gruzie a Ukrajina.

Členství v NATO představuje pro členské státy obranný pakt, který zaručuje vzájemnou pomoc v případě útoku. Základním principem NATO je článek 5 Severoatlantické smlouvy, který stanovuje, že ozbrojený útok na jednoho člena NATO se považuje za útok na všechny členy a vyžaduje kolektivní obranné akce. Severoatlantická rada (North Atlantic Council) je nejvyšším politickým orgánem NATO, kde se setkávají zástupci všech členských států, ale rozhodnutí jsou přijímána pouze jednomyslně. Rada má civilní i vojenskou složku.⁴⁹

NATO se angažuje či v minulosti angažovala v různých vojenských operacích a misích po celém světě, včetně operací v Afghánistánu, Kosovu nebo v oblasti Středozemního moře. Za plánování a řízení vojenských operací je odpovědný Vojenský výbor. Kromě vojenských a mírových operací se NATO také angažuje v řadě dalších iniciativ, jako je boj proti terorismu, kybernetická bezpečnost, obrana proti hrozbám hromadného ničení, a humanitární pomoc. S postupným

---

⁴⁶ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 308.

⁴⁷ *NATO member countries*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 14. února 2024. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm. [cit. 2024-02-27].

⁴⁸ PATROVSKÝ, Ondřej. *Švédsko je o krok blíže vstupu do NATO. Maďarský parlament potvrdil jeho členství*. Online. In: ČT24, 26. 2. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/madarsky-parlament-schvali-clenstvi-svedska-v-nato-predestrel-orban-346471>. [cit. 2024-02-27].

⁴⁹ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 70-73.

vývojem technologií je zejména významný boj proti kybernetickým útokům a hybridním hrozbám.⁵⁰

NATO hraje klíčovou roli v evropské a transatlantické bezpečnosti a zůstává jedním z hlavních aktérů v mezinárodním systému. Organizace čelí výzvám souvisejícím s geopolitickým vývojem a novými hrozbami a neustále se snaží přizpůsobovat a posilovat svou schopnost reagovat na aktuální výzvy.

3.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) se zaměřuje na bezpečnost a spolupráci v evropském regionu a obvykle neprovádí mírové operace ve stejném smyslu, jakým jsou prováděny například OSN nebo NATO.⁵¹

OBSE byla založena v rámci Helsinských dohod v roce 1975 a má za cíl podporovat bezpečnost, stabilitu a spolupráci mezi evropskými státy. Její činnosti zahrnují sledování volných a spravedlivých voleb, prevenci konfliktů a včasné varování, kontrolu zbrojení, lidská práva a podporu demokratických principů.⁵²

Místo tradičních mírových operací v oblasti vojenských konfliktů se OBSE angažuje spíše na úrovni monitoringu. Cílem je dohlížet na situaci v místech, kde by mohlo dojít k potenciálním eskalacím, předcházet konfliktům a případně včas varovat mezinárodní společenství. Poté může hrát svou roli i v pomoci jiným mezinárodním organizacím při vyslání jejich mírových operací či na úrovni politického diplomacie, vyjednávání či postkonfliktní rekonstrukce.⁵³

3.4 Evropská unie (EU)

Evropská unie (European Union, EU) je politicko-ekonomický svazek 27 evropských zemí, který vznikl s cílem posílit spolupráci mezi členskými státy v různých oblastech. EU má kořeny v ekonomických spolicích, které vznikly po

---

⁵⁰ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 310-318.

⁵¹ Tamtéž. str. 342.

⁵² DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 85.

⁵³ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 343.

druhé světové válce, a postupně se rozvinula do komplexního politicko-ekonomického celku. Hlavními principy EU jsou svoboda, demokracie, rovnost, právní stát a lidská práva. Cílem EU je vytvořit rámec pro mír, stabilitu a prosperitu, a to nejen ve svých členských státech, ale i ve světě.⁵⁴

Evropská unie hraje významnou roli v mírových operacích prostřednictvím své Společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP). Mírové opatření EU jsou často zaměřeny na obnovu a udržení stability v postkonfliktních oblastech nebo na prevenci konfliktů a humanitární pomoc.

3.4.1 Vznik a historie EU

Vznik Evropské unie byl postupným procesem, který začal po druhé světové válce jako reakce na snahu o zabránění dalším konfliktům v Evropě a k podpoře hospodářské spolupráce. 9. května 1950 francouzský ministr zahraničních věcí Robert Schuman předložil plán, kterým navrhl sjednocení francouzského a německého průmyslu v oblasti uhlí a oceli, tedy dvou strategicky významných surovin pro vojenský průmysl a výrobu zbraní, čímž se mělo předejít další případné válce. Schumanova deklarace je tím považována za počátek evropské integrace. Jejím výsledkem byla zakládající Pařížská smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli (ESUO) v roce 1951, kterou podepsalo šest zakládajících členů: Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Západní Německo. V roce 1957 byly podepsány Římské smlouvy, které vytvořily dvě nové organizace – Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM).⁵⁵ V průběhu let docházelo k rozšíření členské základny a k posilování spolupráce. Vytvářel se jednotný trh, odstraňovaly se obchodní překážky a zvyšovala se ekonomická integrace. Klíčovým dokumentem, který vedl k přetvoření předchozích Evropských společenství do dnešní Evropské unie, byla Maastrichtská smlouva z roku 1993. Pomocí ní byly vytvořeny tři hlavní pilíře – Evropské společenství, Společná zahraniční a bezpečnostní politika

---

⁵⁴ *What is the European Union?*. Online. In: EU&ME. Dostupné z: https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/en/WHAT_IS_THE_EUROPEAN_UNION.html. [cit. 2024-02-01].

⁵⁵ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-889-5. str. 19-23.

a Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Po pádu železné opony došlo k rozšíření EU na východ, přičemž několik států, které dříve bylo součástí východního bloku, se stalo členy – mezi nimi i Česká republika. Lisabonská smlouva, která byla podepsána v roce 2007 a vstoupila v platnost v roce 2009, zrušila 3 pilířovou strukturu, posílila úlohu Evropského parlamentu, zavedla nové institucionální struktury pracovních skupin a výborů a změnila některé pravomoci orgánů EU.⁵⁶

Celý proces vzniku Evropské unie byl postaven na snaze dosáhnout míru, stability a hospodářské prosperity prostřednictvím spolupráce evropských zemí. EU se stala jednou z nejvýznamnějších politicko-ekonomických entit na světě a hraje klíčovou roli v řešení společných výzev a podpoře spolupráce mezi svými členskými státy.

3.4.2 Struktura EU

3.4.2.1 Evropský parlament

Evropský parlament je jedním z hlavních orgánů Evropské unie a zastupuje občany EU. Je složen ze zvolených zástupců z členských států a hraje klíčovou roli ve vytváření evropských právních norem, doзору nad výkonnou mocí a reprezentaci zájmů občanů. Evropský parlament má pevně stanovený počet poslanců pro každý členský stát, což zajišťuje poměrné zastoupení všech členských zemí. Poslanci jsou voleni přímo občany EU každých pět let v evropských volbách. Počet poslanců v Evropském parlamentu je přizpůsoben velikosti obyvatelstva každého členského státu. V současné době má nejvíce poslanců Německo, následované Francií a Itálií. Poslanci se spojují do politických skupin na základě svých politických názorů, ne na základě národností. Hlavní zasedání probíhají ve Štrasburku, zatímco výbory a některé zasedání se konají v Bruselu.⁵⁷

---

⁵⁶ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2. str. 29-32.

⁵⁷ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-889-5. str. 40-42.

Evropský parlament má společně s Radou Evropské unie legislativní pravomoc. Schvaluje nebo odmítá návrhy legislativních aktů a má pravomoc spolurozhodovat v mnoha oblastech, včetně oblastí jako je obchod, životní prostředí, a sociální politika. Parlament hraje roli ve sledování a kontrolních funkcích. Schvaluje rozpočet EU, může vyjádřit nedůvěru Evropské komisi a interpelovat členy Komise. Evropský parlament pracuje v několika jazycích, aby zajistil multilingvální komunikaci. Poslanci však mají právo používat svůj mateřský jazyk a tlumočníci pak zajišťují překlady během zasedání. Evropský parlament hraje klíčovou roli v demokratickém procesu Evropské unie a má vliv na mnoho politických, ekonomických a sociálních otázek. Jeho práce ovlivňuje životy občanů EU a utváří evropský právní rámec.⁵⁸

3.4.2.2 Rada EU

Rada Evropské unie, známá také jako Rada EU nebo jednoduše Rada, je dalším z hlavních orgánů Evropské unie. Rada zastupuje vlády členských států EU a společně s Evropským parlamentem má klíčové pravomoci v rozhodování a přijímání norem EU.⁵⁹

Rada EU se skládá ze zástupců členských vlád (ministrů). V závislosti na tématu jsou v Radě zastoupeny různé úrovně vlády – ministři zahraničních věcí, ministři financí, ministři pro oblast práce a sociálních věcí atd. Předsednictví Rady EU je rotující a mění se každých šest měsíců. Předsednická země hraje úlohu v usměrňování jednání a dohodách mezi členskými státy.⁶⁰

Rada společně s Evropským parlamentem tvoří evropský legislativní proces. Rada spolurozhoduje s Parlamentem o většině legislativních návrhů a dohoduje se na konečném znění právních předpisů. Rada EU hraje rovněž roli ve společné zahraniční a bezpečnostní politice EU nebo společně s Evropským parlamentem schvaluje rozpočet EU. Rada EU tak hraje klíčovou roli ve vytváření politiky

---

⁵⁸ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2. str. 38-40.

⁵⁹ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 80.

⁶⁰ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-889-5. str. 43-46.

a zákonného rámce EU. Spolupracuje s Evropským parlamentem a Komisí, aby dosáhla dohod a přijala rozhodnutí, která ovlivňují všechny členské státy EU.⁶¹

3.4.2.3 Evropská rada

Evropská rada je orgán Evropské unie, který reprezentuje členské státy na nejvyšší politické úrovni. Tento orgán hraje klíčovou roli při stanovování hlavních směrů politiky EU a řešení strategických otázek. Evropskou radu tvoří hlavy států nebo vlád členských zemí EU, plus předseda Evropské rady a předseda Evropské komise.⁶²

Evropská rada se zaměřuje na dlouhodobou strategickou vizi pro EU a rozhoduje o celkovém směřování a politických prioritách EU. Nepřijímá však zákony, protože nemá legislativní pravomoc. Zabývá se složitými nebo citlivými otázkami, které nelze vyřešit na nižších úrovních mezivládní spolupráce. S ohledem na téma této práce je důležité zmínit i fakt, že určuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU, a to s ohledem na strategické zájmy EU a obranné důsledky. Mimo to může i navrhnout a jmenovat kandidáty do některých významných funkcí na úrovni EU.⁶³

3.4.2.4 Evropská komise

Evropská komise má významnou roli v legislativním procesu EU, neboť má de facto výhradní postavení v navrhování legislativních aktů, které poté předkládá Parlamentu a Radě ke schválení. Snaží se tak chránit zájmy EU a jejich občanů v otázkách, které nelze řešit na vnitrostátní úrovni, nebo by to bylo neúčelné. Její členové nejsou zástupci jednotlivých členských států, ale pracují ve prospěch celé Evropské unie. Komise se skládá z 27 komisařů (po jednom z každého členského státu) jmenovaných na pětileté období. Každý komisař má na starosti konkrétní

---

⁶¹ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2. str. 42-44.

⁶² BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 331.

⁶³ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-889-5. str. 42-43.

agendu. Předseda Evropské komise je vybrán Evropskou radou a následně musí získat schválení od Evropského parlamentu.⁶⁴

Evropská komise je pověřena ochranou celkových zájmů EU a nezávislým rozhodováním v zájmu celé unie. Má za úkol zajistit, aby politiky a akce EU byly v souladu s jejími hodnotami a cíli. Komise sleduje a hodnotí provádění politik EU v členských státech a má pravomoc žádat o informace a zasahovat v případech nedodržování evropských právních předpisů. Evropská komise vyjednává mezinárodní smlouvy a dohody v rámci pravomocí přidělených jí smlouvami EU, což může zahrnovat obchodní dohody, partnerství a další mezinárodní spolupráci. Dále sleduje dodržování zásad rovnosti a nediskriminace v rámci EU a pracuje na zajištění rovných příležitostí pro všechny občany. Komise připravuje návrhy rozpočtu EU, které jsou následně projednávány a schvalovány Evropským parlamentem a Radou EU. Každý komisař je odpovědný za svůj resort a musí se účastnit výborů Evropského parlamentu, kde jsou vyslýcháni a odpovídají na otázky poslanců.⁶⁵

3.4.3 Společná bezpečnostní a obranná politika EU

Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP) je hlavním nástrojem EU pro řešení otázek bezpečnosti a obrany a je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Cílem SBOP je zabezpečit efektivní reakci EU na krizové situace, včetně krizí vedoucích k ozbrojeným konfliktům.⁶⁶ V čele SBOP stojí Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kterým je v současnosti (únor 2024) Josep Borrell.⁶⁷

V rámci svých krizových operací kombinuje civilní a vojenský rozměr – tedy nejen vojenskou přítomnost, ale také poskytování civilní pomoci, budování institucí a podporu obnovy. EU se rovněž zaměřuje na prevenci konfliktů a krizové řízení,

---

⁶⁴ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2. str. 44-46.

⁶⁵ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-889-5. str. 47-49.

⁶⁶ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 82.

⁶⁷ *Common Security and Defence Policy*. Online. In: Europa. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.1.2.pdf. [cit. 2024-02-27]. str. 1.

což zahrnuje různé diplomatické iniciativy, politický dialog, podporu demokratizace a hlavně zajišťování lidských práv. To vše za účelem zachování míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty OSN. Zpravidla se však jedná o monitorovací mise, policejní mise či humanitární mise. Stále důležitějším prvkem bezpečnostní politiky EU je i kybernetická bezpečnost. Proto se EU snaží posílit svou obranu i proti kybernetickým hrozbám a zlepšit spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi v této oblasti.⁶⁸

EU při svých bezpečnostních a obranných akcích spolupracuje s NATO a dalšími mezinárodními partnery. Tato spolupráce má za cíl zlepšit synergii a efektivitu v oblasti bezpečnosti. Cílem EU je ale zcela jistě i dosažení větší autonomie v oblasti bezpečnosti a zvýšení schopnosti rychle a účinně reagovat na výzvy, aby nebyla případně primárně odkázána na pomoc ze strany jiných subjektů.⁶⁹

---

⁶⁸ DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-455-7. str. 82-84.

⁶⁹ BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. str. 334-339.

4 Vybrané mírové operace

4.1 Mírové operace OSN

4.1.1 Mírová operace OSN v Mosambiku (ONUMOZ)

Mírová operace OSN v Mosambiku s názvem ONUMOZ byla zřízena rezolucí Rady bezpečnosti č. 797 ze dne 16. prosince 1992, aby pomáhala realizovat Všeobecnou mírovou dohodu, kterou 4. října 1992 podepsali prezident Mosambické republiky a předseda hnutí Resistência Nacional Moçambicana (Mosambická národní rezistence či Mosambický národní odpor, RENAMO).⁷⁰ Operace ONUMOZ měla následující mandát:

- monitorovat a ověřovat příměří, rozdělení a soustředění sil, jejich demobilizaci a shromažďování, skladování a ničení zbraní
- monitorovat a ověřovat úplné stažení zahraničních sil a zajišťovat bezpečnost v dopravních koridorech
- sledovat a ověřovat rozpuštění soukromých a nepravidelných ozbrojených skupin
- schvalovat bezpečnostní opatření pro životně důležité infrastruktury a zajišťovat bezpečnost OSN a dalších mezinárodních aktivit na podporu mírového procesu
- poskytovat technickou pomoc a monitorovat celý volební proces
- koordinovat a monitorovat operace humanitární pomoci, zejména ty, které se týkají uprchlíků, vnitřně vysídlených osob, demobilizovaného vojenského personálu a postiženého místního obyvatelstva⁷¹

Mandát ONUMOZ formálně skončil o půlnoci 9. prosince 1994. Mise byla zrušena na konci ledna 1995.⁷²

---

⁷⁰ *Rezoluce RB OSN č. 797 z 16. prosince 1992.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/797>. [cit. 2024-02-05]. str. 1-2.

⁷¹ *UN Operation in Mozambique (ONUMOZ).* Online. In: Military Wives. Dostupné z: <http://www.militarywives.com/index.php/un-medal-descriptions/696-un-operation-in-mozambique-onumoz>. [cit. 2024-02-05].

⁷² *Mozambique – ONUMOZ Mandate.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/onumozM.htm>. [cit. 2024-02-05].

4.1.1.1 Pozadí a detaily operace

Několik let poté, co Mosambik získal v roce 1975 nezávislost na Portugalsku, se tato chudá země ponořila do dlouhé a vyčerpávající občanské války mezi vládou a Mosambickým národním odporem podporovaným jihoafrickým režimem apartheidu. Dne 4. října 1992, po dvouletém jednání v Římě, podepsaly obě strany Všeobecnou mírovou dohodu. V rámci této dohody Rada bezpečnosti zřídila operaci OSN ONUMOZ, která měla monitorovat a podporovat příměří, demobilizaci sil a konání celostátních voleb.⁷³

Počátkem roku 1993 bylo do země vysláno přibližně 6 500 vojáků a vojenských pozorovatelů pod vedením zvláštního zástupce generálního tajemníka Alda Ajella.⁷⁴ K zajištění provádění dohody a řešení sporů byla zřízena dozorčí a monitorovací komise. Předsedala jí OSN a skládala se z místní vlády, RENAMO, Itálie (zprostředkovatelský stát), Francie, Německa, Portugalska, Spojeného království a Spojených států (pozorovatelské státy na jednáních v Římě) a Organizace africké jednoty (OAJ).⁷⁵

Kromě ověřování dodržování vojenských aspektů mírové dohody a dohledu nad volebním procesem zahájil ONUMOZ program humanitární pomoci, jehož cílem bylo pomoci 3,7 milionu lidí vysídlených válkou znovu se usadit v komunitách. Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), jedna z pomocných organizací OSN, zase v roce 1993 zahájil repatriaci 1,3 milionu uprchlíků. Tato tříletá operace byla v té době největší, jakou kdy UNHCR v Africe podnikl. Do poloviny roku 1994 bylo přesídleno přibližně 75 % vysídlených osob a většina uprchlíků se vrátila do Mosambiku.⁷⁶

---

⁷³ *Mozambique – ONUMOZ Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/onumozFT.htm>. [cit. 2024-02-05].

⁷⁴ *UN Operation in Mozambique (ONUMOZ)*. Online. In: Military Wives. Dostupné z: <http://www.militarywives.com/index.php/un-medal-descriptions/696-un-operation-in-mozambique-onumoz>. [cit. 2024-02-05].

⁷⁵ *Mozambique – ONUMOZ Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/onumozFT.htm>. [cit. 2024-02-05].

⁷⁶ Tamtéž. [cit. 2024-02-05].

Demobilizace, zahájená v roce 1994, se nakonec týkala více než 76 000 vojáků z obou stran, z nichž 10 000 pomohl ONUMOZ začlenit do nové národní armády. ONUMOZ také získal zpět přibližně 155 000 zbraní.⁷⁷

V říjnu 1994 se v zemi konaly první volby s účastí více stran, na které dohlíželo dalších 2 300 mezinárodních pozorovatelů, z toho asi 900 z OSN. V parlamentních a prezidentských volbách zvítězila vládní strana FRELIMO (Frente de Libertação de Moçambique, Fronta za osvobození Mosambiku). Nový parlament a prezident byli inaugurováni 8., resp. 9. prosince 1994. Mandát ONUMOZ byl úspěšně splněn a o půlnoci 9. prosince formálně skončil. ONUMOZ však nadále vykonával zbytkové funkce až do úplné likvidace mise na konci ledna 1995.⁷⁸

4.1.2 United Nations Protection Force (UNPROFOR)

Mírová operace OSN s názvem UNPROFOR byla zřízena v Chorvatsku jako prozatímní opatření k vytvoření mírových a bezpečnostních podmínek potřebných pro jednání o celkovém urovnání jugoslávské krize. Stalo se tak rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 721 z listopadu 1991.⁷⁹ Mandátem UNPROFOR bylo zajistit, aby tři chráněné oblasti OSN (tzv. UNPA) v Chorvatsku byly demilitarizovány a aby všechny osoby v nich pobývající byly chráněny před obavami z ozbrojeného útoku. V průběhu roku 1992 byl mandát UNPROFOR rozšířen tak, aby zahrnoval monitorovací funkce v některých dalších oblastech Chorvatska (tzv. růžové zóny), dále aby síly mohly kontrolovat vstup civilních osob do UNPA a plnit imigrační a celní povinnosti na hranicích UNPA, pokud byly rovněž mezinárodními hranicemi, a rovněž aby zahrnoval monitorování demilitarizace poloostrova Prevlaka a zajištění kontroly hráze na jezeře Peruća, která se nacházela v jedné z růžových zón. Kromě toho UNPROFOR monitoroval provádění dohody o příměří, kterou chorvatská vláda a místní srbské orgány podepsaly v březnu 1994.⁸⁰

---

⁷⁷ *Mozambique – ONUMOZ Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/onumozFT.htm>. [cit. 2024-02-05].

⁷⁸ Tamtéž. [cit. 2024-02-05].

⁷⁹ *Rezoluce RB OSN č. 721 z 27. listopadu 1991*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/721>. [cit. 2024-02-07].

⁸⁰ *Former Yugoslavia – UNPROFOR, UNITED NATIONS PROTECTION FORCE BACKGROUND*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm. [cit. 2024-02-07].

V červnu 1992, kdy se konflikt zintenzivnil a rozšířil do Bosny a Hercegoviny, byl mandát a síla UNPROFOR rozšířeny s cílem zajistit bezpečnost a fungování letiště v Sarajevu a dodávky humanitární pomoci do tohoto města a jeho okolí. V září 1992 byl mandát UNPROFOR dále rozšířen, aby mohl podporovat úsilí Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky o poskytování humanitární pomoci v celé Bosně a Hercegovině a chránit konvoje propuštěných civilních vězňů, pokud o to požádá Mezinárodní výbor Červeného kříže. Kromě toho síly monitorovaly „bezletovou“ zónu, která zakazovala všechny vojenské lety v Bosně a Hercegovině, a „bezpečné oblasti“ OSN zřízené Radou bezpečnosti kolem pěti bosenských měst a města Sarajeva. UNPROFOR byl oprávněn použít sílu v sebeobraně v reakci na útoky proti těmto oblastem a koordinovat se Severoatlantickou aliancí (NATO) použitím vzdušných sil na podporu svých aktivit. Podobná opatření byla následně rozšířena na území Chorvatska.⁸¹

UNPROFOR rovněž monitoroval provádění dohody o příměří, kterou v únoru 1994 podepsala bosenská vláda a bosenskochorvatské síly. Kromě toho UNPROFOR monitoroval ujednání o příměří sjednaná mezi bosenskou vládou a silami bosenských Srbů, která vstoupila v platnost 1. ledna 1995. V prosinci 1992 byl UNPROFOR nasazen také v Bývalé jugoslávské republice Makedonii, aby monitoroval a informoval o jakémkoli vývoji v jejích pohraničních oblastech, který by mohl narušit důvěru a stabilitu v této republice a ohrozit její území. Dne 31. března 1995 Rada bezpečnosti rozhodla o restrukturalizaci mise UNPROFOR a nahradila ji třemi samostatnými, ale vzájemně propojenými mírovými operacemi.⁸²

4.1.3 Pozorovatelská mise OSN v Ugandě a Rwandě (UNOMUR)

Pozorovatelská mise UNOMUR byla zahájena na ugandské straně hranice mezi Ugandou a Rwandou v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti č. 846 ze dne 22. června 1993. Jejím mandátem bylo sledovat tuto hranici s cílem ověřit, zda se do Rwandy nedostává vojenská pomoc, přičemž se v tomto ohledu zaměřila

---

⁸¹ *Former Yugoslavia – UNPROFOR, UNITED NATIONS PROTECTION FORCE BACKGROUND.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm. [cit. 2024-02-07].

⁸² KRSTICEVIC, Damir. *United Nations Protection Force in Croatia.* Online. 10. 3. 1998. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA345006.pdf>. [cit. 2024-02-07]. str. 22-24.

především na tranzit nebo přepravu smrtících zbraní a munice přes hranici po silnicích nebo cestách, po nichž mohou jezdit vozidla, jakož i na jakýkoli jiný materiál, který by mohl být vojensky využit.⁸³

Přestože tragický vývoj událostí ve Rwandě v dubnu 1994 zabránil misi UNOMUR v plném výkonu jejího mandátu, sehrála tato pozorovatelská mise užitečnou úlohu jako mechanismus budování důvěry v měsících následujících po uzavření mírové dohody z Arushi a během počátečního úsilí mise UNAMIR (viz kapitola 4.1.4) o zmírnění napětí mezi rwandskými stranami a o usnadnění provádění této dohody. Mise UNOMUR byla oficiálně ukončena 21. září 1994.⁸⁴

4.1.3.1 Počátek

Boje mezi ozbrojenými silami převážně hutuské rwandské vlády a Rwandskou vlasteneckou frontou (RPF) vedenou Tutsii poprvé vypukly v říjnu 1990 na hranici mezi Rwandou a jejím severním sousedem Ugandou. Následovala řada dohod o příměří, včetně dohody sjednané 22. července 1992 v Arushe v Tanzanii, která zajistila přítomnost padesátičlenné neutrální vojenské pozorovatelské skupiny NMOG I ve Rwandě, kterou poskytla Organizace africké jednoty. Počátkem února 1993 byly v severní části země obnoveny nepřátelské akce, které přerušily jednání mezi rwandskou vládou a RPF, jež byla do té doby podporována OAJ a zprostředkovávána ze strany Tanzanie.⁸⁵

Aktivní působení OSN ve Rwandě začalo v roce 1993, kdy Rwanda a Uganda požádaly o rozmístění vojenských pozorovatelů podél společné hranice, aby zabránily vojenskému využití oblasti ze strany RPF. Rada bezpečnosti v červnu 1993 zřídila na ugandské straně hranice pozorovatelskou misi OSN Uganda-Rwanda, která měla za úkol ověřit, zda se do Rwandy nedostává vojenská pomoc.⁸⁶

---

⁸³ *Rezoluce RB OSN č. 846 z 22. června 1993.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/846>. [cit. 2024-02-10]. str. 1-2.

⁸⁴ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Mandate.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurmandate.html>. [cit. 2024-02-10].

⁸⁵ *Operation LANCE (UNOMUR).* Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

⁸⁶ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

Mezitím se v březnu 1993 znovu konaly rozhovory v Arushi, zprostředkované Tanzanií a OAJ, které nakonec v srpnu 1993 vedly k uzavření mírové dohody. Komplexní mírová dohoda vyzývala k vytvoření demokraticky zvolené vlády a kromě repatriace uprchlíků a integrace ozbrojených sil obou stran stanovila vytvoření přechodné vlády. V říjnu 1993 Rada bezpečnosti zřídila další mezinárodní sílu, Pomocnou misi OSN pro Rwandu UNAMIR, která měla stranám pomoci s prováděním dohody, monitorovat její plnění a podporovat přechodnou vládu.⁸⁷

4.1.3.2 Zahájení operace

Dne 22. června 1993 Rada bezpečnosti svou rezolucí č. 846 schválila zřízení mise UNOMUR na ugandské straně společné hranice na počáteční období šesti měsíců, které bude každých šest měsíců přezkoumáno. Rada rozhodla, že se ověřování zaměří především na tranzit nebo přepravu smrtících zbraní a munice přes hranici po silnicích nebo kolejích, po nichž mohou jezdit vozidla, jakož i na jakýkoli jiný materiál, který by mohl být vojensky použitelný.⁸⁸

Tímto usnesením Rada rovněž uvítala rozhodnutí generálního tajemníka podpořit mírové úsilí OAJ tím, že jí dá k dispozici dva vojenské odborníky, kteří pomohou urychlit rozmístění rozšířené jednotky NMOG II ve Rwandě, která již čítala asi 130 osob. Rada rovněž naléhavě vyzvala rwandskou vládu a RPF, aby urychleně uzavřely komplexní mírovou dohodu, a požádala generálního tajemníka, aby podal zprávu o tom, jak by OSN mohla přispět OAJ při provádění této dohody, a aby zahájila pohotovostní plánování pro případ, že by Rada rozhodla, že takový příspěvek je zapotřebí.⁸⁹

V souladu s požadavkem rezoluce č. 846 zahájila OSN konzultace s ugandskou vládou s cílem uzavřít dohodu o statusu mise UNOMUR. Dohoda byla dokončena a vstoupila v platnost dne 16. srpna 1993. To otevřelo cestu k rozmístění

---

⁸⁷ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

⁸⁸ *Rezoluce RB OSN č. 846 z 22. června 1993*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/846>. [cit. 2024-02-10]. str. 1-2.

⁸⁹ *Operation LANCE (UNOMUR)*. Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

předsunutě jednotky, která dorazila do oblasti dne 18. srpna. UNOMUR zřídil své velitelství v Kabale v Ugandě, asi 20 kilometrů severně od hranic se Rwandou. Do konce září 1993 dosáhla mise schváleného počtu 81 vojenských pozorovatelů a byla plně funkční.⁹⁰

Po uzavření mírových rozhovorů v Arushi doporučil generální tajemník Radě bezpečnosti zřídit další mírovou operaci – UNAMIR. Navrhl přitom, aby vojenští pozorovatelé mise UNAMIR přešli pod velení nové mise, přičemž by si zachovali své samostatné úkoly v oblasti monitorování ugandsko-rwandské hranice. UNAMIR byl zřízen 5. října rezolucí Rady bezpečnosti č. 872.⁹¹

4.1.3.3 Činnost před dubnem 1994

UNOMUR omezila své monitorovací aktivity v Ugandě podél oblasti hranice se Rwandou kontrolované RPF. Mise zřídila pozorovací stanoviště na dvou hlavních přechodech a třech vedlejších stanovištích na ugandské straně hranice. Mise monitorovala oblast prostřednictvím mobilních hlídek, které byly posíleny leteckým pokrytím. Rovněž usnadňovala průjezd vozidel přepravujících potraviny a zdravotnické potřeby do Rwandy. Generální tajemník ve zprávě Radě bezpečnosti o činnosti mise ze dne 15. prosince 1993 konstatoval, že UNOMUR je faktorem stability v oblasti a že hraje užitečnou roli jako mechanismus budování důvěry.⁹² Na jeho doporučení Rada svou rezolucí č. 891 ze dne 20. prosince 1993 prodloužila mandát UNOMUR o šest měsíců. Rada vyjádřila uznání ugandské vládě za její spolupráci a podporu UNOMUR a rovněž zdůraznila význam vstřícného postoje civilních a vojenských orgánů v oblasti mise.⁹³

4.1.3.4 Změna úkolů

Dne 6. dubna 1994 se na letišti v Kigali zřítilo letadlo s rwandským prezidentem Juvénalem Habyarimanou a burundským prezidentem Cyprienem Ntaryamirou,

---

⁹⁰ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹¹ *Rezoluce RB OSN č. 872 z 5. října 1993*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/872>. [cit. 2024-02-10]. str. 1-3.

⁹² *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹³ *Rezoluce RB OSN č. 891 z 20. prosince 1993*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/891>. [cit. 2024-02-10].

přičemž všichni lidé na palubě zahynuli. Oba prezidenti se účastnili regionálního setkání v Dar es Salaamu. Nebylo možné provést úplné vyšetřování příčin havárie, které zůstávají neznámé.⁹⁴

Po havárii následovala v dalších třech měsících řada událostí, jejichž rychlost a prudkost maximálně ztížily snahy mezinárodního společenství reagovat. Hruza, která v tomto období Rwandu zachvátila, byla trojí: masové vraždy po celé zemi, které se rovnaly genocidě; krátká, ale násilná občanská válka, která smetla vládní síly ze země; a příliv uprchlíků, který způsobil humanitární a ekologickou krizi nebývalých rozměrů.⁹⁵

Tyto události měly přímý vliv na činnost UNAMIR a UNOMUR. UNAMIR se neúspěšně snažil o příměří a jeho pracovníci byli stále častěji napadáni. V červenci převzaly kontrolu nad Rwandou síly RPF, čímž fakticky ukončily občanskou válku, a ustanovily vládu. Nová vláda se přihlásila k mírové dohodě z roku 1993.⁹⁶

Po vypuknutí konfliktů v dubnu 1994 a poté, co RPF získala kontrolu nad celou ugandsko-rwandskou hranicí, rozšířil UNOMUR ze své strany své pozorovací a monitorovací aktivity i na tuto oblast. To si vyžádalo úpravu úkolů a přeložení vojenských pozorovatelů. UNOMUR plnil své úkoly v zásadě prostřednictvím hlídkování, monitorování a sledování celého úseku operační oblasti, což zahrnovalo jak mobilní, tak stacionární pozorování, jakož i vyšetřování podezřelých přeshraničních operací na místě.⁹⁷

4.1.3.5 Rozhodnutí o ukončení činnosti UNOMUR

Dne 16. června 1994 oznámil generální tajemník Radě bezpečnosti, že UNOMUR byla obzvláště důležitá, protože UNAMIR se snažila zmírnit napětí vyplývající z obnovení nepřátelských akcí. Činnost UNOMUR umožnila misi UNAMIR alespoň

---

⁹⁴ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹⁵ *Operation LANCE (UNOMUR)*. Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹⁶ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹⁷ Tamtéž. [cit. 2024-02-10].

do určité míry řešit otázku vnějšího vměšování do rwandské občanské války. Její přítomnost byla faktorem stability v oblasti. Domníval se, že UNOMUR by měla pokračovat ve své monitorovací činnosti, dokud nebude uzavřeno účinné příměří. Doporučil proto, aby byl mandát UNOMUR prodloužen na dobu tří měsíců. Během tohoto období by se počet vojenských pozorovatelů postupně snižoval a přizpůsoboval by se operačním požadavkům. Bylo tedy navrženo, aby UNOMUR byla ukončena k 21. září 1994.⁹⁸ Rada bezpečnosti schválila doporučení generálního tajemníka dne 20. června 1994 svou rezolucí 928.⁹⁹

4.1.3.6 Závěrečná fáze

Redukce UNOMUR probíhala ve čtyřech fázích s postupným omezováním monitorovacích činností. První fáze vstoupila v platnost 15. srpna a celkový počet 80 vojenských pozorovatelů mise byl snížen o 25 osob. Ve druhé fázi, která vstoupila v platnost 30. srpna, byla mise dále snížena o devět vojenských pozorovatelů. Ve třetí fázi, která vstoupila v platnost 6. září, odešlo dalších 12 vojenských pozorovatelů, takže celkový počet vojenských pozorovatelů činil 34. V poslední fázi měl veškerý zbývající vojenský a civilní personál opustit oblast do 21. září. Slavnostnímu zakončení předsedal náměstek generálního tajemníka pro mírové operace Kofi Annan.¹⁰⁰

Generální tajemník informoval Radu bezpečnosti, že ačkoli tragický vývoj událostí ve Rwandě zabránil misi UNOMUR v plném naplnění jejího mandátu, sehrála užitečnou roli v úsilí o budování důvěry, zmírnění napětí a usnadnění provádění dohody z Arushi. Poté, co Rada bezpečnosti dne 17. května schválila rozšíření mise UNAMIR, se mise UNOMUR stala předsunutou základnou, která podporovala přesun personálu, vybavení a zásob UNAMIR do Rwandy. V době uzavření letiště v Kigali fungovalo letiště Entebbe v Ugandě jako jediná letecká základna, z níž byl tento personál a zásoby přepravovány po zemi do Rwandy.

---

⁹⁸ *Operation LANCE (UNOMUR)*. Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

⁹⁹ *Rezoluce RB OSN č. 928 z 20. června 1994*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/928>. [cit. 2024-02-10]. str. 1-2.

¹⁰⁰ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

V Entebbe byl umístěn tým vojenských pozorovatelů UNOMUR, který koordinoval logistické činnosti, a pozorovatelé UNOMUR doprovázeli konvoje s logistickým materiálem a potravinami na ugandsko-rwandskou hranici, kde je využíval UNAMIR. UNOMUR rovněž usnadňoval přepravu UNAMIR a dalšího personálu OSN mezi Kabale a Entebbe a mezi Kabale a Gomou a Bukavu v Zairu (dnešní Demokratická republika Kongo). S pomocí UNOMUR byla prováděna evakuace zraněných z mise UNAMIR.¹⁰¹

Generální tajemník ocenil ugandskou vládu za spolupráci a pomoc, kterou poskytla misi. Pochválil vojenský i civilní personál UNOMUR za obětavost a profesionalitu, s níž plnil své úkoly.

4.1.4 Mise OSN na pomoc Rwandě (UNAMIR)

4.1.4.1 Shrnutí mise

UNAMIR byl zřízen rezolucí Rady bezpečnosti č. 872 ze dne 5. října 1993 s cílem pomoci při provádění mírové dohody z Arushi, kterou rwandské strany podepsaly 4. srpna 1993. Mandát mise UNAMIR spočíval v pomoci při zajišťování bezpečnosti hlavního města Kigali; monitorování dohody o příměří, včetně zřízení rozšířené demilitarizované zóny a demobilizačních postupů; monitorování bezpečnostní situace během posledního období mandátu přechodné vlády, které vedlo k volbám; pomoci při odminování; a pomoci při koordinaci činností humanitární pomoci v souvislosti s operacemi pomoci.¹⁰²

Po obnovení bojů v dubnu 1994 byl mandát mise UNAMIR upraven rezolucí Rady bezpečnosti č. 912 ze dne 21. dubna 1994 tak, aby mohla působit jako prostředník mezi válčícími rwandskými stranami ve snaze zajistit jejich souhlas s příměřím; pomáhat při obnovení operací humanitární pomoci v možném rozsahu; a sledovat vývoj ve Rwandě, včetně bezpečnosti civilistů, kteří hledali útočiště u mise UNAMIR.¹⁰³

---

¹⁰¹ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

¹⁰² *Rezoluce RB OSN č. 872 z 5. října 1993*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/872>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-3.

¹⁰³ *Rezoluce RB OSN č. 912 z 21. dubna 1994*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/912>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-3.

Poté, co se situace ve Rwandě dále zhoršila, byl mandát mise UNAMIR rozšířen rezolucí Rady bezpečnosti č. 918 ze dne 17. května 1994, aby mohla přispívat k bezpečnosti a ochraně uprchlíků a ohrožených civilistů, a to mimo jiné zřizováním a udržováním bezpečných humanitárních oblastí a zajišťováním bezpečnosti humanitárních operací v co největším rozsahu.¹⁰⁴

Po uzavření příměří a nastolení nové vlády upravila Rada bezpečnosti dále úkoly mise UNAMIR tak, aby zajistila stabilitu a bezpečnost v severozápadních a jihozápadních oblastech Rwandy; stabilizovala a monitorovala situaci ve všech oblastech Rwandy s cílem podpořit návrat vysídleného obyvatelstva; zajišťovala bezpečnost a podporu operací humanitární pomoci uvnitř Rwandy; a prostřednictvím zprostředkování a dobrých služeb podporovala národní usmíření ve Rwandě.¹⁰⁵

Rezolucí č. 997 ze dne 9. června 1995 Rada rozhodla dále upravit mandát mise UNAMIR tak, aby vykonávala své dobré služby s cílem napomáhat dosažení národního usmíření; pomáhat rwandské vládě při usnadňování dobrovolného a bezpečného návratu uprchlíků a jejich opětovného začlenění do jejich domovských komunit a za tímto účelem podporovat rwandskou vládu v jejím pokračujícím úsilí o podporu atmosféry důvěry a důvěry prostřednictvím plnění úkolů monitorování v celé zemi s vojenskými a policejními pozorovateli; podporovat poskytování humanitární pomoci a pomoci a odborných znalostí v oblasti techniky, logistiky, lékařské péče a odminování; pomáhat při výcviku národních policejních sil; přispívat k zajištění bezpečnosti personálu a prostor agentur OSN, Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu, včetně nepřetržité ochrany úřadu státního zástupce, jakož i pracovníků v oblasti lidských práv ve Rwandě a v případě potřeby přispívat rovněž k zajištění bezpečnosti humanitárních agentur.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ *Rezoluce RB OSN č. 918 z 17. května 1994.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/918>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-5.

¹⁰⁵ *Rwanda – UNAMIR Mandate.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirM.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹⁰⁶ *Rezoluce RB OSN č. 997 z 9. června 1995.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/997>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-3.

Rezolucí č. 965 ze dne 30. listopadu 1994 byla mise UNAMIR výslovně požádána, aby ve Rwandě přispěla k bezpečnosti pracovníků Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu a úředníků pro lidská práva a aby pomáhala při zřizování a výcviku nových integrovaných národních policejních sil.¹⁰⁷

Dne 12. prosince 1995 Rada bezpečnosti svou rezolucí č. 1029 dále upravila mandát UNAMIR tak, aby se zaměřil především na usnadnění bezpečného a dobrovolného návratu uprchlíků a jako přechodné opatření přispěl se souhlasem rwandské vlády k ochraně Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu.¹⁰⁸

Mandát mise UNAMIR oficiálně skončil 8. března 1996. Stažení mise bylo dokončeno v dubnu 1996.¹⁰⁹

4.1.4.2 Pozadí a detaily operace

Tato operace navázala na předchozí pozorovatelskou misi OSN UNOMUR (viz kapitola 4.1.3).

V říjnu 1993 Rada bezpečnosti svou rezolucí č. 872 zřídila další mezinárodní síly, Pomocnou misi OSN pro Rwandu (UNAMIR), které měly pomáhat stranám při provádění dohody, monitorovat její plnění a podporovat přechodnou vládu. Organizace spojených národů požádala o příspěvky vojáků, ale zpočátku nabídla personál pouze Belgie s půl praporem o síle 400 vojáků a Bangladéš s logistickým prvkem o síle 400 vojáků. Trvalo pět měsíců, než bylo dosaženo schváleného počtu 2 548 osob. Kvůli mnoha nevyřešeným otázkám mezi stranami se však realizace dohody zpozdila. V důsledku toho nikdy nedošlo k inauguraci přechodné vlády.¹¹⁰

V dubnu 1994 zahynuli prezidenti Rwandy a Burundi při návratu z mírových jednání v Tanzanii, když se za dosud nezjištěných okolností zřítilo rwandské letadlo při přistávání v Kigali, hlavním městě Rwandy. To vyvolalo vlnu politických

---

¹⁰⁷ *Rezoluce RB OSN č. 965 z 30. listopadu 1994.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/965>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-3.

¹⁰⁸ *Rezoluce RB OSN č. 1029 z 12. prosince 1995.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1029>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-4.

¹⁰⁹ *Rwanda – UNAMIR Mandate.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirM.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹¹⁰ *Rwanda – UNAMIR Background.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

a etnických vražd: mezi prvními oběťmi byli předseda vlády, ministři vlády a příslušníci mírových sil UNAMIR. Vraždy, jejichž terčem byli Tutsiové a umírnění Hutuové, prováděly především ozbrojené síly, prezidentská garda a mládežnické milice vládoucí strany, jak následně potvrdil zvláštní zpravodaj Komise OSN pro lidská práva pro Rwandu. RPF obnovila svůj postup ze severu a východu Rwandy a vládní moc se rozpadla.¹¹¹

Byla vytvořena prozatímní vláda, které se však masakry nepodařilo zastavit. S postupem RPF na jih se nesmírně zvýšil počet vysídlených osob a uprchlíků. Jen 28. dubna uprchlo před násilnostmi do Tanzanie 280 000 lidí. Další vlna uprchlíků se vydala do Zairu (Demokratické republiky Kongo). Organizace spojených národů a další agentury poskytly nouzovou pomoc v nebyvalém rozsahu.¹¹²

UNAMIR se neúspěšně snažil zajistit příměří a jeho pracovníci byli stále častěji napadáni. Poté, co některé země jednostranně stáhly své kontingenty, Rada bezpečnosti svou rezolucí č. 912 ze dne 21. dubna 1994 snížila početní stav UNAMIR z 2 548 na 270 osob.¹¹³ Navzdory snížené přítomnosti se jednotkám UNAMIR podařilo ochránit tisíce Rwandů, kteří se ukryvali na místech pod kontrolou UNAMIR.

Rada bezpečnosti přijetím rezoluce č. 918 ze 17. května 1994 uvalila na Rwandu zbraňové embargo, vyzvala k naléhavé mezinárodní akci a zvýšila početní stav UNAMIR až na 5 500 vojáků.¹¹⁴ Členskými státy však trvalo téměř šest měsíců, než tyto jednotky poskytly.

Aby přispěla k bezpečnosti civilního obyvatelstva, schválila Rada rezolucí č. 929 ze dne 22. června 1994 podle kapitoly VII Charty OSN mnohonárodnostní humanitární operaci. Mnohonárodní síly pod vedením Francie provedly operaci

---

¹¹¹ *Operation LANCE (UNOMUR)*. Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

¹¹² *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹¹³ *Rezoluce RB OSN č. 912 z 21. dubna 1994*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/912>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-3.

¹¹⁴ *Rezoluce RB OSN č. 918 z 17. května 1994*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/918>. [cit. 2024-02-15]. str. 1-5.

s názvem Turquoise, která vytvořila humanitární ochrannou zónu v jihozápadní Rwandě. Operace skončila v srpnu 1994 a v zóně převzala velení mise UNAMIR. V červenci převzaly kontrolu nad Rwandou síly RPF, čímž byla ukončena občanská válka, a byla ustanovena vláda s širokým zázemím. Nová vláda deklarovala svůj závazek dodržovat mírovou dohodu z roku 1993 a ujistila UNAMIR, že bude spolupracovat při návratu uprchlíků.¹¹⁵

Když vypukl konflikt v dubnu 1994, pozorovatelé UNOMUR rozšířili svou monitorovací činnost v Ugandě na celou pohraniční oblast. Rada bezpečnosti však postupně operaci omezila a UNOMUR v září Ugandu opustil.¹¹⁶

V říjnu 1994 odhady naznačovaly, že ze 7,9 milionu obyvatel bylo zabito nejméně půl milionu lidí. Přibližně 2 miliony lidí uprchly do jiných zemí a až 2 miliony lidí byly vnitřně vysídleny. Humanitární výzva Organizace spojených národů vyhlášená v červenci vynesla 762 milionů dolarů, což umožnilo reagovat na obrovskou humanitární výzvu. Komise expertů zřízená Radou bezpečnosti v září oznámila, že zdrcující důkazy dokazují, že příslušníci Hutuů páchali genocidu na skupině Tutsiů koordinovaným, plánovaným, systematickým a metodickým způsobem. Závěrečná zpráva komise byla Radě předložena v prosinci 1994.¹¹⁷

V následujících měsících pokračovala mise UNAMIR ve svém úsilí o zajištění bezpečnosti a stability, podporu humanitární pomoci, odstraňování nášlapných min a pomoc uprchlíkům při přesídlování. Rwanda však podpořila ukončení mise s tím, že UNAMIR nereaguje na její prioritní potřeby. Rada bezpečnosti tuto žádost vyslyšela a UNAMIR v březnu 1996 odešel.¹¹⁸

Na setkání, které v roce 1996 uspořádala Rwanda a Rozvojový program OSN (speciální instituce OSN odpovídající za řízení a koordinaci rozvojových projektů a poskytování technické pomoci), přislíbili mezinárodní dárci více než 617 milionů

---

¹¹⁵ *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹¹⁶ *Uganda-Rwanda – UNOMUR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-15].

¹¹⁷ *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹¹⁸ Tamtéž. [cit. 2024-02-15].

dolarů na obnovu země. Agentury OSN pokračovaly v poskytování humanitární pomoci a v pomoci při návratu uprchlíků.¹¹⁹

4.1.4.3 Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu

Dne 8. listopadu 1994 zřídila Rada bezpečnosti Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu, a to za účelem stíhání osob odpovědných za genocidu a další závažná porušení mezinárodního humanitárního práva spáchaná na území Rwandy a občanů Rwandy odpovědných za genocidu a další taková porušení spáchaná na území sousedních států v období od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1994. Tribunál se sídlem v Arushe v Tanzanii vydal první obžaloby v roce 1995 a první soudní procesy se konaly v roce 1997.¹²⁰

4.1.4.4 Nezávislé vyšetřování v roce 1999

Pět let po události zůstala OSN a celé mezinárodní společenství obviněno z toho, že genocidě nezabránilo. Vzhledem k závažnosti toho, co se stalo, a k otázkám, které nadále provázely jednání OSN a jejích členských států před krizí a během ní, zahájil v březnu 1999 generální tajemník se souhlasem Rady bezpečnosti nezávislé vyšetřování těchto kroků. Členy vyšetřovacího týmu byli Ingvar Carlsson (bývalý předseda vlády Švédska), profesor Han Sung-Joo (bývalý ministr zahraničí Korejské republiky) a generálporučík ve výslužbě Rufus M. Kupolati (Nigérie).¹²¹

Závěry šetření byly zveřejněny 15. prosince 1999. Vyšetřování dospělo k závěru, že hlavní příčinou selhání reakce mezinárodního společenství byl nedostatek zdrojů a politické vůle, jakož i chybný úsudek o povaze událostí ve Rwandě. Generální tajemník ve svém prohlášení ze 16. prosince vyjádřil hlubokou lítost nad tím, že se nepodařilo zabránit genocidě ve Rwandě, a uvedl, že závěry zprávy plně přijímá. Uvítal důraz, který vyšetřování kladlo na poučení, jež je třeba si vzít,

---

¹¹⁹ *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹²⁰ SCHARF, Michael P. *Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda*. Online. In: Audiovisual Library of International Law. Dostupné z: <https://legal.un.org/avl/ha/icttr/icttr.html>. [cit. 2024-02-25].

¹²¹ *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

a jeho doporučení, která mají zajistit, aby Organizace spojených národů a mezinárodní společenství mohly jednat a jednaly tak, aby v budoucnu zabránily jakékoli další podobné katastrofě nebo ji zastavily.¹²²

4.2 Mírové operace NATO

4.2.1 Mírová operace NATO v Kosovu (KFOR)

4.2.1.1 Shrnutí mise

NATO vede od června 1999 v Kosovu operaci na podporu míru KFOR, která podporuje širší mezinárodní úsilí o nastolení míru a stability v oblasti. Jednotky KFOR byly zřízeny poté, co skončila 78 dní trvající operace NATO Spojenecká síla (Allied Force), která spočívala v leteckém bombardování srbských cílů za Miloševićova režimu, jejímž cílem bylo ukončit násilí v Kosovu. Mandát operace vycházel z rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244 z roku 1999 a z vojensko-technické dohody mezi NATO a Svazovou republikou Jugoslávie.¹²³ Původními cíli KFOR bylo odvrátit obnovení nepřátelských akcí, vytvořit bezpečné prostředí a zajistit veřejnou bezpečnost a pořádek, demilitarizovat Kosovskou osvobozenou armádu, podpořit mezinárodní humanitární úsilí a koordinovat činnost s mezinárodní civilní přítomností.¹²⁴ V současné době KFOR nadále přispívá k udržení bezpečného prostředí v Kosovu a svobody pohybu pro všechny. NATO podporuje dohody o urovnání vztahů mezi Bělehradem a Prištinou, které zprostředkovala EU v letech 2013 a 2023¹²⁵. Zvýšené napětí v regionu v průběhu roku 2023 vedlo NATO k dočasnému nasazení dalších jednotek, aby zajistilo,

---

¹²² *Rwanda – UNAMIR Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

¹²³ *The Kosovo Force (KFOR) Enters Kosovo*. Online. In: Arquus Defense. Dostupné z: <https://www.arquus-defense.com/kosovo-force-kfor-enters-kosovo>. [cit. 2024-02-17].

¹²⁴ *Rezoluce RB OSN č. 1244 z 10. června 1999*. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1244>. [cit. 2024-02-17]. str. 1-8.

¹²⁵ *Brussels Agreement: First Agreement of Principles Governing the Normalization of Relations*. Online. In: The Government of the Republic of Serbia. Dostupné z: <https://www.srbija.gov.rs/specijal/en/120394>. [cit. 2024-02-17].

Belgrade-Pristina Dialogue: Agreement on the path to normalisation between Kosovo and Serbia. Online. In: European Union External Action Service, Brusel, 27. února 2023. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-agreement-path-normalisation-between-kosovo-and-serbia_en. [cit. 2024-02-17].

že KFOR bude mít k dispozici síly potřebné k nestrannému plnění mandátu Organizace spojených národů.¹²⁶

4.2.1.2 Cíle KFOR

V současné době (únor 2024) tvoří KFOR přibližně 4 440 vojáků poskytnutých 28 aliančními a partnerskými zeměmi. I nadále pomáhá udržovat bezpečné prostředí a svobodu pohybu pro všechny obyvatele a komunity v Kosovu v souladu se svým mandátem, který si klade za cíl zejména zabránit obnovení nepřátelství a hrozeb vůči Kosovu ze strany jugoslávských a srbských sil; vytvářet bezpečné prostředí a zajišťovat veřejnou bezpečnost a pořádek; demilitarizovat Kosovskou osvobozenou armádu; podporovat mezinárodní humanitární úsilí a koordinovat a podporovat mezinárodní civilní přítomnost.¹²⁷

Postupem času, jak se bezpečnostní situace zlepšovala, NATO postupně upravovalo rozmístění sil KFOR směrem k menším a flexibilnějším silám s menším počtem statických úkolů. O všech úpravách rozmístění sil KFOR rozhoduje Severoatlantická rada v závislosti na vývoji bezpečnostní situace na místě. KFOR rovněž spolupracuje a koordinuje svou činnost s Organizací spojených národů, Evropskou unií a dalšími mezinárodními aktéry s cílem podpořit rozvoj stabilního, demokratického, multietnického a mírového Kosova.¹²⁸

4.2.1.3 Úkoly KFOR

Mezi úkoly KFOR patřily a v některých případech stále patří:

- pomoc při návratu nebo přemístění vysídlených osob a uprchlíků
- rekonstrukce a odminování
- zdravotnická pomoc
- bezpečnost a veřejný pořádek
- ochrana památek

---

¹²⁶ *Additional NATO reinforcements arrive in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 14. října 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_219451.htm. [cit. 2024-02-17].

¹²⁷ *KFOR Contributing Nations*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/welcome-to-kfor/contributing-nations>. [cit. 2024-02-17].

¹²⁸ *What is NATO's Kosovo Force (KFOR)?*. Online. In: NATO Multimedia, 12. srpna 2022. Dostupné z: <https://www.natomultimedia.tv/app/asset/675687>. [cit. 2024-02-17].

- bezpečnost hranic
- potírání přeshraničního pašování zbraní
- provádění programu amnestie zbraní, střeliva a výbušnin v celém Kosovu
- ničení zbraní
- podpora vytváření civilních institucí, právního řádu, soudního a trestního systému, volebního procesu a dalších aspektů politického, hospodářského a sociálního života v Kosovu¹²⁹

Zvláštní pozornost je nadále věnována ochraně menšin. To zahrnuje pravidelné hlídky v blízkosti menšinových enkláv, kontrolní stanoviště, doprovody menšinových skupin, ochranu památek, jako jsou kláštery, a dary včetně potravin, oblečení a školních pomůcek. Dne 12. června 2008 se NATO dohodlo, že v koordinaci s příslušnými místními a mezinárodními orgány začne v Kosovu plnit další dodatečné úkoly. Pomáhalo při rozpuštění Kosovských ochranných sborů (Kosovo Protection Corps, KPC) a při zřizování a výcviku Kosovských bezpečnostních sil (Kosovo Security Force, KSF), jakož i civilní struktury, která bude na KSF dohlížet.¹³⁰

4.2.1.4 Vývoj role NATO v Kosovu

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244 byla přijata 10. června 1999 a 12. června vstoupily do Kosova první jednotky sil pod vedením NATO. Do 20. června bylo dokončeno stahování srbských sil.¹³¹

KFOR se zpočátku skládaly z přibližně 50 000 mužů a žen z členských zemí NATO, partnerských zemí a dalších zemí mimo NATO pod jednotným velením a kontrolou. Počátkem roku 2002 se počet vojáků KFOR snížil na přibližně 39 000. Zlepšení bezpečnostního prostředí umožnilo NATO snížit počet vojáků KFOR do června 2003 na 26 000 a následně do konce roku 2003 na 17 500 osob.¹³²

¹²⁹ *KFOR Tasks*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history/tasks>. [cit. 2024-02-17].

¹³⁰ Tamtéž. [cit. 2024-02-17].

¹³¹ *KFOR History*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history>. [cit. 2024-02-17].

¹³² *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

V letech následujících po roce 2003 se bezpečnostní situace nadále postupně zlepšovala. V důsledku toho se ministři obrany zemí NATO ve dnech 11. – 12. června 2009 rozhodli postupně upravit rozmístění sil KFOR, které má sloužit k odrazení od případných bojů. Na neformálním zasedání v Istanbulu ve dnech 3. – 4. února 2010 byli ministři obrany NATO informováni vojenskými orgány NATO, že mise KFOR snížila počet vojáků v zemi na přibližně 10 200. Přejít do další fáze, která umožňuje celkový počet přibližně 5 000 vojáků, byl doporučen vojenskými orgány NATO a schválen Severoatlantickou radou dne 29. října 2010. Toho bylo dosaženo 28. února 2011.¹³³

Zlepšení bezpečnostní situace v Kosovu rovněž umožnilo Alianci pokračovat v realizaci tzv. unfixing procesu, tedy postupného převodu ostrahy objektů náboženského a kulturního dědictví pod ochranou KFOR do kompetence kosovské policie. Do konce roku 2013 KFOR převedl osm objektů s určeným zvláštním statusem: památník Gazimestan, klášter Gračanica, klášter Zočište, klášter Budisavci (Budisalc), klášter Gorioč, klášter sv. Archandělů, klášter Devič a Pečský klášter. V současné době zůstává pod stálou ochranou KFOR pouze jedna určená lokalita – klášter Visoki Dečani.¹³⁴

Kromě úkolů, kterými jsou pověřeny síly KFOR, provádí NATO také iniciativy zaměřené na budování kapacit bezpečnostních organizací v Kosovu. Tyto činnosti řídí Poradní a styčný tým NATO (NATO Advisory and Liaison Team, NALT), který byl vytvořen v roce 2016 po sloučení dvou subjektů – Poradního týmu NATO (NATO Advisory Team, NAT), vytvořeného v roce 2008 za účelem dohledu nad vytvořením civilní organizace kosovských orgánů, která by vykonávala civilní kontrolu nad KFOR, a Styčného a poradního týmu NATO (NATO Liaison and Advisory Team, NLAT), který pokračoval v podpoře KFOR i po vyhlášení plné operační schopnosti KFOR Severoatlantickou radou v červenci 2013.¹³⁵

---

¹³³ *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

¹³⁴ *KFOR History*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history>. [cit. 2024-02-17].

¹³⁵ *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

NALT je podřízen přímo Mezinárodnímu vojenskému štábu NATO. V současné době má tým přibližně 45 vojenských a civilních pracovníků ze 13 aliančních a partnerských zemí. Poskytuje praktickou pomoc a poradenství bezpečnostním organizacím v Kosovu v oblastech jako je logistika, zásobování a finance, rozvoj a plánování sil a také rozvoj velení. Aby mohl tým plnit své poslání, je v současné době koncipován ve třech směrech rozvoje: Strategie a plány, operace a podpora. NALT hraje také klíčovou roli při realizaci posílené součinnosti s Kosovem, kterou v prosinci 2016 schválila Severoatlantická rada. Tato posílená interakce se zaměřuje na důležitá témata, jako je budování integrity, kybernetická obrana, veřejná diplomacie a věda.¹³⁶

4.2.1.5 Podpora dialogu zprostředkovaného EU ze strany NATO

Dne 19. dubna 2013 dosáhly Bělehrad a Priština první dohody o zásadách upravujících urovnání/normalizaci vztahů zprostředkované EU. NATO sehrálo při zajištění dohody důležitou roli a spojenci tuto dohodu nadále silně podporují. Na podporu dohody zahájily Bělehrad a Priština program rozhovorů na vysoké úrovni, které hostí Evropská unie. Tento dialog je i nadále klíčem k vyřešení politické patové situace mezi oběma stranami a pomohl zlepšit jejich vzájemné vztahy, což se odrazilo i na druhé podobné dohodě z roku 2023.¹³⁷

Dialog rovněž dodal nový impuls euroatlantické integraci západního Balkánu. V červnu 2013 Evropská rada rozhodla o zahájení přístupových jednání s Bělehradem a jednání s Prištinou o dohodě o stabilizaci a přidružení. Dohoda o stabilizaci a přidružení byla podepsána 27. října 2015 a vstoupila v platnost 1. dubna 2016. NATO nadále nabízí silnou politickou podporu dohodě mezi Bělehradem a Prištinou a síly KFOR jsou připraveny podpořit její provádění zajištěním mírového a bezpečnostního klimatu v rámci svého stávajícího mandátu. KFOR navíc úzce koordinuje svou činnost s misí Evropské unie EULEX (The

---

¹³⁶ *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

¹³⁷ STANICEK, Branislav. *Belgrade-Pristina dialogue: The rocky road towards a comprehensive normalisation agreement*. Online. In: European Union, 2023. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689371/EPRS_BRI\(2021\)689371_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689371/EPRS_BRI(2021)689371_EN.pdf). [cit. 2024-02-17]. str. 2-4

European Union Rule of Law Mission in Kosovo), která slouží k prosazování práva, rozvoji demokracie, vnitřní stabilitě a k boji proti organizovanému zločinu.¹³⁸

4.2.1.6 KFOR během pandemie COVID-19

Během epidemie koronaviru byla reakce kosovských institucí rychlá a přizpůsobená, což zabránilo rychlému šíření viru. Hlavní velitelství KFOR přijalo nezbytná opatření na ochranu personálu KFOR před COVID-19 a zároveň zajistilo pokračování hlavní mise KFOR. Kromě toho KFOR poskytoval pomoc institucím v Kosovu i dalším mezinárodním organizacím. Zejména umožnila misi EULEX sdílet zdravotnickou podporu a zařízení KFOR pro testování COVID-19.¹³⁹

4.2.1.7 Posílení v roce 2023

Zvýšené napětí v regionu v průběhu roku 2023 vyvolává velké obavy NATO. KFOR proto přijímá veškerá nezbytná opatření k zachování bezpečného prostředí a svobody pohybu pro všechny obyvatele Kosova a bude i nadále jednat nestranně v souladu se svým mandátem OSN. V zájmu posílení mírové mise KFOR proto schválili spojenci v Severoatlantické radě na podzim roku 2023 žádost vrchního velitele spojeneckých sil NATO v Evropě o dočasné rozmístění posil v Kosovu, čímž se počet vojáků, kterými přispělo 28 spojenců a partnerů NATO, výrazně zvýšil na asi 4 440 osob. Tyto síly podpoří posílenou přítomnost a činnost sil KFOR v severním Kosovu.¹⁴⁰

KFOR je spolu s kosovskou policií a misí EULEX třetí silou, která reaguje na bezpečnostní incidenty. Velitel KFOR udržuje pravidelné kontakty se všemi příslušnými zúčastněnými stranami v Bělehradě a Prištině, jakož i s misí EULEX, Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, misí OSN v Kosovu a diplomatickou komunitou. NATO nadále podporuje dialog mezi Bělehradem a Prištinou, který zprostředkovává EU, a naléhavě vyzývá obě strany, aby se do

---

¹³⁸ *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

¹³⁹ *COVID-19: KFOR Continues its important work in an effective and safe manner*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 18. dubna 2020. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/media-center/archive/news/2020/ovid19-kfor-continues-its-important-work-in-an-effective-and-safe-manner>. [cit. 2024-02-17].

¹⁴⁰ *KFOR Contributing Nations*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/welcome-to-kfor/contributing-nations>. [cit. 2024-02-17].

něj zapojily, neboť je to jediný způsob, jak vyřešit zbývající otázky a dosáhnout řešení, které bude respektovat práva všech komunit. To je klíčové pro trvalou bezpečnost v Kosovu a stabilitu v regionu.¹⁴¹

---

¹⁴¹ *NATO's role in Kosovo*. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

5 Občanská válka v Somálsku a mírové operace OSN UNOSOM I a II (1992-1995)

Somálsko je často uváděno jako příklad selhávajícího státu, který se od roku 1991 zmítá v dlouhotrvající občanské válce. Nemá funkční vládu, nemá zajištěny základní potřeby pro své občany, není schopen zajistit bezpečnost nebo základní úroveň blahobytu. Zato je plný násilí a nepřátelství. V éře kolonizace Afriky byl severozápad Somálska, později známý jako Somaliland, britským protektorátem od roku 1887 až do roku 1960, kdy se spojil s jihem a východem. Zbytek území byl kolonizován a rozparcelován mezi Etiopii, Francie a Itálii. Přestože Somálsko získalo nezávislost, zůstalo roztržité. V roce 1969 převzal vládu nad Somálskem Muhammad Siad Barre, který se řídil vizí Velkého Somálska a s pomocí Sovětského svazu vytvořil revoluční vládu. Zvýšený vliv Sovětského svazu však vedl k tomu, že místo původní myšlenky prosperujícího státu se vzdělavacími a obchodními příležitostmi se vláda stala více diktátorskou. V důsledku toho se vztahy mezi Somálskem a Spojenými státy zhoršily a v roce 1974 USA přerušily styky se Siad Barreho vládou. Dále Siad Barre napadl sousední Etiopii pod záminkou osvobození somálských občanů v Ogadenu, což výrazně poškodilo vztahy Somálska se Sovětským svazem podporujícím Etiopii. Nicméně tento obrat vedl k obnovení vztahů mezi Somálskem a USA a k finanční pomoci zaměřené na somálské zemědělství a zdravotnictví. V zemi navíc začaly působit mezinárodní organizace a nevládní organizace jako Dětský fond OSN (UNICEF), Lékaři bez hranic, Mezinárodní výbor Červeného kříže nebo Světový potravinový program. Vojenské střety iniciované Somálským národním hnutím (klanem Isaaq) v roce 1988 předznamenaly začátek občanské války.¹⁴²

5.1 Vznik a okolnosti občanské války v Somálsku

Občanská válka v Somálsku vypukla v roce 1991 svržením režimu Siada Barreho, po němž zůstala země roztržité, bez centrální vlády a ovládaná různými válečnými náčelníky. Bez společného nepřítelů spolu začaly bojovat dříve

---

¹⁴² JONES, Seth G., HILBORNE, Lee H., ANTHONY C. Ross, DAVIS, Lois M., GIROSI, Federico a další. *Securing Health: Lessons from Nation-Building Missions*. Online. Rand Corporation, 2006. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg321rc.12>. [cit. 2024-02-20]. str. 85-87.

spřátelené klany vedené generálem Mohamedem Farrah Aididem a Ali Mahdim Muhammadem, kteří následně soupeřili o kontrolu nad Mogadišem. Bývalé britské území, známé jako Somaliland, navíc v roce 1991 jednostranně vyhlásilo nezávislost. Somálské války jsou spojeny s územními a vládními nároky, nicméně existují vícerozměrné důvody vypuknutí stále probíhajícího konfliktu v Somálsku, které mají kořeny ve společenské a politické transformaci v průběhu desetiletí, jež eskalovala v ničivý konflikt, který v kombinaci s rozsáhlým hladomorem zanechal více než 500 000 obětí a přes 3,5 milionu vysídlených osob.¹⁴³

5.1.1 Vnitřní faktory

Moc a zdroje jsou vzájemně provázány, a proto jsou v tomto ohledu zdroje jedním z nejčastějších kořenů konfliktů. V případě Somálska bylo soupeření o zdroje a moc hlavní příčinou války mezi skupinami milicí a klany, neboť spory o zdroje, zejména o vodu, rezonovaly mezi somálskými klany již dlouho v historii. Po získání somálské nezávislosti se politický vůdce zaměřil spíše na kontrolu vodních zdrojů na venkově než na kontrolu zahraniční pomoci nebo nábor státních zaměstnanců. Záměrem, který stál za obratem v jeho cílech, bylo vědomí, že ten, kdo bude zemi vládnout, bude také kontrolovat zdroje, které jsou v zemi k dispozici. V důsledku toho političtí vůdci často zneužívali své kompetence, protože měli tendenci dosazovat členy svých klanů do všech oddělení vlády, zahrnujících segmenty státní moci a hospodářského sektoru. Motivace nad získáváním zdrojů tak způsobila rozsáhlou korupci a postavila opozici mimo zákon.¹⁴⁴

S konkurencí o zdroje v zemi souvisí i klanová identita. Ačkoli je somálská společnost jazykově a nábožensky homogenní, je založena spíše na tradičním principu než na moderních státních pravidlech. Společnost je tedy tvořena afilačními skupinami založenými na klanové struktuře, v níž individuální identita vychází z pravidel dané skupiny, včetně kolektivních cílů převažujících nad

---

¹⁴³ *Somalia – UNOSOM I Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-20].

¹⁴⁴ ELM, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-21]. str. 33-34.

individuálními, sdílení zdrojů a ochrany před jinými skupinami. Kultura klanů byla v koloniálním období zpochybněna v důsledku zavedení byrokracie za účelem kontroly území a jeho ekonomického potenciálu a výhod pro klany, vyplývajících z ochoty spolupracovat s kolonizátorskými mocnostmi. Proto rozdělila klany a skupiny na kolaboranty a odpůrce cizích mocností.¹⁴⁵ Následně se Siad Barreho režim zaměřil na odstranění klanové struktury v zemi a nahradil ji rodinnou vládou. Po somálské porážce v Ogadenu zavedl Siad Barre čistky vůči povstaleckým klanům, aby zajistil bezpečnost svého klanu a udržel si moc. Protože však každá sociální skupina byla vnímána jako nepřítel a hrozba pro Siad Barreho režim, vznikla spíše potřeba sebeobrany než útoku. Snaha násilně a uměle nahradit tradiční společenské struktury modernějšími tak vedla k rozpadu sociální soudržnosti a vytvořila vakuum, pokud jde o společná legitimizační paradigmatata a pravidla politické soutěže. Rozdílnost zájmů a cílů jednotlivých klanů se navíc projevila v mobilizaci sil. Například opoziční vůdci mobilizovali síly prostřednictvím zdůrazňování inkluzivních identit a stížností mezi klany. Klanové identity se staly nástrojem mobilizace, nicméně samy o sobě válku nezpůsobily.¹⁴⁶

Jak již bylo zmíněno, somálští občané zažili represivní vojenský stát během diktátorského režimu Siada Barreho v letech 1969 až 1991. V tomto ohledu lidé nemohli vyjádřit svou nespokojenost s vládou, protože opozice byla potlačována za použití síly a kolektivních trestů. Například v roce 1978 se vojenští důstojníci pokusili o změnu režimu, nicméně puč se nezdařil, protože Siad Barre použil národní armádu a další vojenské síly, aby potrestal iniciátory (klan Majeerteen), což mělo za následek zabíjení civilistů, masové zneužívání a ničení vesnic obývaných tímto klanem. Další pokus v roce 1981 provedl opoziční subjekt – Somálské národní hnutí založené klanem Isaaq, nicméně vojenská vláda

---

¹⁴⁵ MARANGIO, Rossella. *The Somali Crisis: Failed State and International Interventions*. Online. Istituto Affari Internazionali, 1. května 2012. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09823?seq=1>. ISBN 978-88-98042-52-4. [cit. 2024-02-21]. str. 4-5.

¹⁴⁶ ELMI, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-21]. str. 36-37.

reagovala potrestáním civilistů.¹⁴⁷ Následně začal Siad Barre spolupracovat s klany, které nejsou členy Isaaq, v boji proti Somálskému národnímu hnutí na severu země. Střety eskalovaly mnoha civilními oběťmi v důsledku zničení měst Hargeisa a Burao v roce 1988. Následně tyto incidenty vedly ke sjednocení a upevnění opozice, čímž Siad Barreho režim ztratil v roce 1990 kontrolu nad severozápadním územím a rok poté se zhroutil.¹⁴⁸

V 80. letech 20. století se somálská vláda nedokázala vypořádat s nárůstem počtu mladých lidí a poskytnout jim možnosti vzdělávání nebo zaměstnání. V důsledku toho se mnoho osob ocitlo v problematické situaci, kterou ještě zhoršovaly elity sledující své zájmy. Kromě toho k tomu přispěl i hladomor a sucho v zemi, které urychlily potřebu změny režimu. Nezaměstnanost a nedostatek vzdělání navíc nutil (a v dnešní době stále nutí) mladé lidi, aby se zapojili do obchodu s drogami a do jiných pochybných obchodů, páchali násilí včetně vražd nebo zavražďování politických odpůrců, rabování, znásilňování, prostituci a mnoho dalších činností, aby si vydělali peníze na přežití, protože mnozí z nich žijí na ulici.¹⁴⁹

5.1.2 Vnější faktory

Soupeření mezi Spojenými státy a Sovětským svazem se v období studené války projevovalo mimo jiné i zapojením velmocí do konfliktů a posilováním moci na mezinárodní scéně. Somálsko bylo navíc vzhledem ke své geografické poloze atraktivním cílem. Krátce po získání somálské nezávislosti v roce 1960 navázaly Spojené státy s touto zemí spolupráci a poskytly jí materiální a finanční pomoc. Kromě toho Somálsko od dob Siad Barreho režimu podporoval také Sovětský svaz. Obě velmoci soupeřily o vyzbrojení diktátora, a tak byly Spojené státy

---

¹⁴⁷ ELMi, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-21]. str. 35.

¹⁴⁸ WALLS, Michael. *The Emergence of a Somali State: Building Peace from Civil War in Somaliland*. Online. African Affairs. červenec 2009, vol. 108, no. 432, s. 371-389. Oxford University Press. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40388396>. [cit. 2024-02-21]. str. 373-374.

¹⁴⁹ ELMi, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-21]. str. 37-38.

a Sovětský svaz hlavními zdroji zbraní pro režim. Somálské opoziční síly byly vyzbrojovány sousedním státem Etiopií. Konec studené války však současně představoval ukončení konkurenčních aktivit, tedy ukončení podpory Siad Barreho režimu, který byl následně paralyzován a podlehl tak opozičním silám.¹⁵⁰

5.2 Reakce mezinárodního společenství a zahájení mírových operací UNOSOM I a UNOSOM II

Na počátku 90. let 20. století se OSN domnívala, že konflikt mezi válečnými náčelníky lze vyřešit prostřednictvím politického zprostředkování, což opomíjelo nesoudržnost somálské společnosti ovlivněnou vytvářením aliancí v důsledku měnících se příležitostí. Současně se s ohledem na rozsáhlý hladomor, sucho a zhoršující se konfliktní situaci mezinárodní společenství rozhodlo poskytnout humanitární pomoc. V Somálsku tak začalo působit šest hlavních organizací OSN, které koordinovaly celkové humanitární úsilí: Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO), Rozvojový program OSN (UNDP), Dětský fond OSN (UNICEF), Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Světový potravinový program (WFP) a Světová zdravotnická organizace (WHO). Kromě toho v Somálsku působilo více než 30 nevládních organizací jako partneři OSN. Tyto humanitární pomoci se však staly terčem ozbrojených střetů a rabování, proto všechny humanitární operace vyžadovaly větší bezpečnost. S ohledem na potřebu větší bezpečnosti pro působení humanitárních misí a pokračující boje v zemi vyzvala Rada bezpečnosti k příměří a zavedla embargo na dodávky zbraní a dalšího vojenského vybavení do Somálska. OSN spolupracovala s Ligou arabských států (LAS), Organizací africké jednoty (OAJ) a Organizací islámské konference (od roku 2011 Organizace islámské spolupráce, OIC). Toto společné úsilí vyústilo v Dohodu o příměří v březnu 1992 a umožnilo zavedení bezpečnostních složek OSN pro humanitární konvoje a rozmístění vojenských pozorovatelů, kteří monitorovali příměří v Mogadišu.¹⁵¹

---

¹⁵⁰ ELM, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-21]. str. 37.

¹⁵¹ *Somalia – UNOSOM I Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

Rada bezpečnosti reagovala na doporučení generálního tajemníka a v dubnu 1992 přijala rezoluci č. 751, kterou byla zahájena mírová operace OSN v Somálsku UNOSOM I a byl ustanoven zvláštní zástupce OSN pro záležitosti Somálska Mohammed Sahnoun. Rezoluce rovněž požadovala vyslání 50 pozorovatelů, kteří by monitorovali příměří v Mogadišu. Zvláštní zástupce v Somálsku dále vyzval k podniknutí některých nezbytných kroků, jako jsou programy obnovy a budování institucí. Hlavní pozornost však byla zaměřena na humanitární pomoc s cílem zmírnit hladomor v nejvíce postižených oblastech občanské války.¹⁵² Humanitární dodávky nicméně čelily mnoha bezpečnostním překážkám a útokům, včetně rabování ze strany silně ozbrojených skupin a útoků na lodě a letiště. Proto byla UNOSOM I rozšířena rezolucí č. 775 a posílena o další síly na ochranu humanitárních konvojų.¹⁵³

V září 1992, po schválení plánu předloženého generálním tajemníkem, činil celkový počet příslušníků operace 4 219 osob. Humanitární pomoc byla navíc dále zdůrazněna vytvořením 100 denního akčního programu urychlené humanitární pomoci, jehož cílem bylo vypracovat účinný plán prevence hladomoru a vysokého počtu úmrtí s ním spojených. Nicméně i přes veškeré úsilí se situace v Somálsku opět zhoršila. Neexistovala ústřední vláda, se kterou by bylo možné jednat, a somálské orgány de facto odmítly dát souhlas s vysláním dalších jednotek OSN, které by zajistily dodávky humanitární pomoci do nejvíce postižených oblastí. Proto tyto dodávky, které mají pro mnoho civilistů zásadní význam, zůstaly cílem loupežných přepadení. V Mogadišu navíc došlo k ostřelování jednotek UNOSOM I a k odcizení jejich vozidel a zbraní.¹⁵⁴ V reakci na to Rada bezpečnosti s cílem vyřešit situaci a ukončit násilí přijala v prosinci 1992 rezoluci č. 794, která misi podle kapitoly VII Charty OSN pověřila, aby využila všech nezbytných prostředků k vytvoření bezpečného prostředí s cílem zajistit účinné poskytování humanitární

---

¹⁵² *Rezoluce RB OSN č. 751 z 24. dubna 1992.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/751>. [cit. 2024-02-21]. str. 1-2.

¹⁵³ *Rezoluce RB OSN č. 775 z 28. srpna 1992.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/775>. [cit. 2024-02-21]. str. 1-3.

¹⁵⁴ *Somalia – UNOSOM I Background.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

pomoci v Somálsku. Kromě toho se předpokládalo, že tyto akce budou prováděny jednotným velením a řízením vojenských sil.¹⁵⁵

Toto rozhodnutí umožnilo vytvoření a následné nasazení Jednotných operačních sil (Unified Task Force, UNITAF), které se skládaly ze 37 000 vojáků pod vedením Spojených států. Záměrem UNITAF mělo být vytvoření bezpečného prostředí pro naléhavé humanitární dodávky a prostřednictvím síly odradit případný útok spáchaný somálskými válečníky proti personálu OSN a dalším organizacím působícím v zemi. UNOSOM I spolupracoval s UNITAF, ale zůstal plně odpovědný za humanitární a politické aspekty v Somálsku. Jednotné operační síly byly hodnoceny jako úspěšné, neboť zajistily hlavní centra v zemi, a humanitární pomoc tak byla bezpečně doručena.¹⁵⁶

V květnu 1993 vypršel mandát UNITAF a hlavní starostí byla budoucnost mírové operace. Proto generální tajemník navrhl přeměnu UNITAF na UNOSOM II. Rovněž zdůraznil, že přestože UNITAF měl pozitivní vliv na bezpečnost v zemi, současná situace stále nespĺňuje požadavky na bezpečné prostředí, neboť v zemi nefunguje vláda a státní instituce a stále je přítomno násilí. Kromě toho mandát také zmocnil UNOSOM II k poskytování pomoci somálskému lidu při obnově jeho hospodářství a společenského a politického života, obnově institucionální struktury země, dosažení národního politického usmíření, znovuvytvoření somálského státu založeného na demokratické vládě a obnově hospodářství a infrastruktury země. K plnění takto rozsáhlých úkolů měla být UNOSOM II zmocněna podle kapitoly VII Charty OSN, čímž získala právo na použití síly.¹⁵⁷

V březnu 1993 byla tedy na základě rezoluce č. 814 schválené podle kapitoly VII Charty OSN zřízena mise UNOSOM II, která rozšířila velikost i mandát bývalé mise UNOSOM I. Revidovaný mandát zahrnoval poskytování humanitární pomoci, pomoc při politické a ekonomické obnově, podporu národního usmíření a politického urovnání, pomoc uprchlíkům a vysídleným osobám, obnovu národních a regionálních institucí, pomoc při obnově míru a bezpečnosti, stability

---

¹⁵⁵ *Rezoluce RB OSN č. 794 z 3. prosince 1992.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/794>. [cit. 2024-02-21]. str. 1-4.

¹⁵⁶ *Somalia – UNOSOM I Background.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

¹⁵⁷ Tamtéž. [cit. 2024-02-21].

a pořádku, pomoc při odstraňování min a vytváření podmínek, za nichž se somálská společnost bude podílet na politickém procesu a urovnání.¹⁵⁸ Kromě toho vojenské úkoly mise zahrnovaly monitorování příměří a dalších dohod, předcházení jakémukoli opakování násilí prostřednictvím přijetí vhodných opatření, pokud to bude nutné, udržování kontroly nad těžkými zbraněmi, zabezpečení přístavů a tras nezbytných pro dodávky humanitární pomoci, ochranu personálu a vybavení OSN a dalších organizací v zemi prostřednictvím jakýchkoli silových opatření. Pokud jde o vytvoření bezpečného prostředí v zemi, zvláštní zástupce OSN, zástupci LAS, OAJ a OIC a vůdci 15 somálských politických hnutí vyjednali a podepsali dohodu z prvního zasedání Konference o národním usmíření v Somálsku v Addis Abebě v roce 1993. Tato dohoda se skládala ze čtyř částí – odzbrojení a bezpečnosti, obnovy majetku a urovnání sporů, nadnárodního mechanismu a obnovy a rekonstrukce. Nadnárodní mechanismus zahrnoval odpovědnost ústředních správních úřadů za obnovení sociálních, ekonomických a humanitárních záležitostí, vytvoření regionálních a okresních rad a vytvoření přechodné národní rady, která by v přechodném období plnila funkci politického orgánu se zákonodárnými funkcemi.¹⁵⁹

Přechod z UNITAF na UNOSOM II se neobešel bez nepříjemností. Pokusy o odzbrojení vedly k rostoucímu napětí a násilnostem páchaným silami generála Aidida, které napadly jednotky UNOSOM II a zabily nebo zranily asi 90 příslušníků mírových sil. V reakci na to přijala Rada bezpečnosti rezoluci č. 837, v níž útok odsoudila, schválila vyslání dalších sil v počtu 28 000 mužů a potvrdila, že přijme nezbytná opatření.¹⁶⁰ Dále na základě této rezoluce zahájila mise UNOSOM II vojenskou odvetu mnoha leteckými a pozemními vojenskými akcemi v jižním Mogadišu. Přesto pokračovalo odzbrojovací úsilí, které bylo doprovázeno nasazením amerických sil rychlé reakce, které měli zakročovat proti skupinám, jež útočily na humanitární jednotky a posléze i zadržet generála Aidida a jeho poručíky. Zdaleka ne všechny mise byly úspěšné, případně se alespoň zásadně

---

¹⁵⁸ *Rezoluce RB OSN č. 814 z 26. března 1993.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/814>. [cit. 2024-02-21]. str. 1-6.

¹⁵⁹ *Somalia – UNOSOM II Background.* Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

¹⁶⁰ *Rezoluce RB OSN č. 837 z 6. června 1993.* Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/837>. [cit. 2024-02-21]. str. 1-3.

zkomplikovaly a ve výsledku se jednalo spíše o Pyrrhova vítězství, neboť mnoho mužů americké armády během těchto misí přišlo o život.¹⁶¹ Nejznámější je pravděpodobně bitva o Mogadišu z října 1993, která i rozhodla o tom, že tehdejší americký prezident Bill Clinton nařídil ukončení všech bojových operací a stažení zúčastněných jednotek od konce března 1994. Do té doby v žádné jiné bitvě od války ve Vietnamu neztratily Spojené státy tolik mužů, jako právě v bitvě o Mogadišu.¹⁶²

Po těchto událostech Rada bezpečnosti přehodnotila úlohu a účel OSN v Somálsku a kvůli zvýšenému počtu vysídlených osob a neustálým obětem hladomoru znovu stanovila humanitární úkoly jako prioritu. V souladu s tím mise UNOSOM II znovu zřídila policejní stanice, i když ne v nejpotřebnějších oblastech na severozápadě země, kde nebyl nasazen žádný personál OSN. Snížila se úroveň hladomoru, ale v oblastech bojů se zvýšila úroveň podvýživy.¹⁶³

V roce 1994 byl mandát mise UNOSOM II revidován rezolucí č. 897, která zdůraznila zásadní význam mise. V březnu bylo v Nairobi podepsáno prohlášení o národním usmíření mezi Ali Mahdíem Muhammadem a generálem Aididem. Vůdci somálských frakcí odmítli jakoukoli formu násilí jako prostředku řešení konfliktů a zavázali se k zavedení příměří a dobrovolnému odzbrojení. Rovněž se dohodli, že obnoví mír v celém Somálsku, přičemž budou upřednostňovat místa, kde konflikty existují. Přesto v červnu 1994 násilí mezi klany a podklanovými jednotkami znovu propuklo. Konference o národním usmíření byla navíc opět odložena, což zmařilo veškeré naděje na usmíření. Kromě toho došlo k několika útokům na mírové jednotky, proto UNOSOM II snižoval své počty a nakonec se v roce 1995 ze Somálska stáhl.¹⁶⁴

---

¹⁶¹ *Somalia – UNOSOM II Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

¹⁶² SWIFT, John. *Battle of Mogadishu: Somalia (1993)*. Online. In: Britannica, 23. ledna 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Battle-of-Mogadishu>. [cit. 2024-02-21].

¹⁶³ *Somalia – UNOSOM II Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

¹⁶⁴ Tamtéž. [cit. 2024-02-21].

5.3 Zhodnocení mírových operací UNOSOM I a UNOSOM II

5.3.1 Zhodnocení naplnění původních cílů

Pokud jde o snižování násilí, mise měly přispět ke snížení nebo odstranění ozbrojeného násilí v hostitelské zemi. Zaměřením na klíčovou otázku je přítomnost násilí po nasazení misí, indikátory by byly dny bez války a možný vznik nových krizí a militarizovaných sporů. Na této úrovni lze konstatovat, že násilí přetrvávalo i po nasazení misí, neboť nebyl zachován mír. OSN ve spolupráci s regionálními organizacemi vyjednala na začátku roku 1992 příměří, po němž následovalo vyslání padesáti pozorovatelů OSN, kteří měli příměří monitorovat, což byl vzhledem k nárokům na mírové síly nedostatečný počet. Dohodnuté příměří lze považovat za úspěch, nicméně na zastavení násilí nemělo příliš pozitivní dopad. V důsledku toho bylo jakékoli příměří porušováno a ozbrojené střety pokračovaly. Druhý ukazatel odkazující na vznik nové krize a sporů je tedy jasný. Mírové síly nebyly schopny zabránit žádným militarizovaným sporům, ty se navíc vystupňovaly a pracovníci OSN se stali terčem mnoha útoků.¹⁶⁵ Současně neustálé válečné akce vedly k nárůstu počtu obětí z řad civilistů, včetně úmrtí příslušníků mírových sil. Mise proto v tomto ohledu selhala.

Omezení konfliktu symbolizuje schopnost operace zabránit geografickému rozšíření konfliktu a zapojení nových aktérů. V případě Somálska byl konflikt omezen na jižní a jihovýchodní část země, zejména na okolí Mogadiša a Kismaya. Sever Somálska zůstal relativně klidný. Konflikt se navíc nerozšířil ani do sousedních zemí. Navzdory těmto skutečnostem je obtížné hodnotit přínos mise k relativní stabilitě na severu vzhledem k její ustálenosti pramenící z koloniální éry. Pokud jde o zúčastněné aktéry, Etiopie sehrála v konfliktu významnou roli tím, že podporovala prezidentova protivníka generála Aidida. Následně, když Aidid získal moc, Etiopie přesunula svou podporu na Ali Mahdiho.¹⁶⁶ Kromě toho lze tvrdit, že

---

¹⁶⁵ *Somalia – UNOSOM I Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-24].

Somalia – UNOSOM II Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-24].

¹⁶⁶ ELMI, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. [cit. 2024-02-24]. str. 42.

se na misi UNITAF podílel také nový aktér, neboť misi vedly primárně Spojené státy.

Co se týče urovnání konfliktu jako třetího hlavního cíle, existovalo mnoho snah a jednání o dohodě o příměří a politickém urovnání, přesto konflikt v Somálsku nebyl nikdy vyřešen, protože nikdy nebyly dostatečně zdůrazněny hlavní stížnosti existující v zemi, zejména mezi klany. Příměří (pokud byla vůbec dohodnuta) byla porušována a snahy o národní usmíření byly zmařeny kvůli odkládání ze strany hlavních aktérů války. Organizace spojených národů uspořádala v roce 1993 v Addis Abebě schůzku o národním usmíření, na které se hlavní klany ani nepodílely, ačkoli byly pozvány. Toto setkání přineslo dohodu týkající se procesu vytvoření Přechodné národní rady jako hlavního politického orgánu, potvrdilo urovnání sporů dialogem a jinými mírovými prostředky, potvrdilo dodržování odzbrojovacího procesu silami UNOSOM a potvrdilo dodržování příměří dohodnutého v roce 1993 pod hrozbou sankcí uvalených na ty, kdo ho poruší.¹⁶⁷ Žádná z těchto složek však nebyla realizována ani dodržována. Další pokus OSN o řešení sporu se uskutečnil v roce 1994 v Nairobi a oproti předchozím jednáním se ho zúčastnilo více účastníků. Nicméně patřili k jedné ze dvou aliancí. Mezinárodní společenství nebylo schopno zapojit nové vůdce ani přesvědčit frakce, aby byly zastoupeny jednotnými orgány.¹⁶⁸ Nebylo tak dosaženo žádné reálné a udržitelné mírové dohody. Je tedy zřejmé, že mise se nedokázala zabývat zásadními příčinami konfliktu a pomoci stranám při jeho řešení.

5.3.2 Zhodnocení naplnění dodatečných cílů

UNOSOM I byla původně pověřena plněním úkolů tradičního udržování míru, například monitorováním příměří s ohledem na základní zásady mírových operací OSN – souhlas stran, nestrannost a minimální použití síly s výjimkou sebeobranu.

---

¹⁶⁷ *Addis Ababa Agreement concluded at the first session of the Conference on National Reconciliation in Somalia, 27 March 1993*. Online. United States Institute of Peace, 20. března 2002. Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/somalia_03271993.pdf. [cit. 2024-02-04]. str. 2-4.

¹⁶⁸ SAALAX, Warsan Cismaan a Abdulaziz, ALI IBRAHIM. *Somali peace agreements: fuelling factionalism*. Online. Dostupné z: https://rc-services-assets.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/accord%2021_9Somali%20peace%20agreements_2010_ENG.pdf. [cit. 2024-02-24]. str. 1-2.

Nicméně později byla mise upravena tak, aby plnila novou úlohu humanitární pomoci s realizováním většího počtu donucovacích opatření za účelem dosažení nového úkolu, tedy dodávky humanitární pomoci. Při použití ukazatele úspěšnosti, zda byla distribuce pomoci chráněna, je neúspěch mise zřejmý. Mírové síly měli opakované problémy a čelili útokům při poskytování humanitární pomoci od okamžiku, kdy jim byl tento úkol přidělen. Chyběly kapacity k zabezpečení pomoci, přestože byla mise později pověřena použitím síly. Navíc neexistoval přesný manuál, podle kterého by mohly jednotky postupovat při provádění donucovacích opatření a při chaosu v případech sebeobrany. Neschopnost poskytovat humanitární pomoc se navíc prolínala s ochranou lidských práv, neboť ohrožovala mnoho civilistů, ať už s ohledem na hladomor, nebo nucené vysídlení, které bylo umocněno nepřátelským prostředím v zemi. Mise UNOSOM II již byla pověřena plněním rozsáhlejších úkolů a od počátku svého nasazení byla oprávněna jednat podle kapitoly VII Charty OSN.

Pokud jde například o dohled nad volbami, generální tajemník zdůraznil potřebu uspořádat všeobecné volby, ustanovit vládu a plně implementovat dohodu z Addis Abeby, aby se vytvořilo bezpečnostní prostředí, což bylo hlavním účelem mandátu.¹⁶⁹ Nicméně UNOSOM II nebyl přímo pověřen dohledem nad volbami, a to z důvodu neexistence udržitelné dohody, která odrážela neochotu válčících stran. V zásadě bylo hlavním účelem operace vytvořit bezpečné prostředí pro humanitární pomoc, doplněné o odzbrojení a usmíření, což může zahrnovat konání voleb zakotvených v úsilí o usmíření.¹⁷⁰ Kromě toho by se případné volby bývaly mohly konat s ohledem na dohodnutý proces vytvoření Přejídné národní rady jako politického orgánu v Somálsku, jak bylo vyjednáno v Addis Abebě v roce 1993. Nicméně, jak je uvedeno výše, toto ujednání nebylo během přítomnosti mírových sil realizováno. Hodnocení volebního dohledu proto v tomto případě není možné.

Pokud jde o demokratizaci, jedním z ukazatelů jsou následně svobodné a spravedlivé volby po odchodu mise. Od poloviny 80. let se totiž v Somálsku

---

¹⁶⁹ *Somalia – UNOSOM II Background*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-24].

¹⁷⁰ *Somalia – UNOSOM II Mandate*. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2mandate.html>. [cit. 2024-02-24].

nekonaly desítky let žádné volby, což svědčí o neúspěchu v tomto ohledu. Ačkoli proběhly omezené a nepřímé volby, na jejichž základě byla v roce 2016 ustanovena somálská federální vláda, nelze je považovat za svobodné a spravedlivé volby, které by umožnily občanům účastnit se procesu, neboť se v nich objevovaly prvky zastrasování a násilí. Politickým záležitostí proto dominuje rozdělení klanů. Somálsko navíc zůstává nejistým zkrachovalým státem s beztrestným porušováním lidských práv ze strany státních i nestátních subjektů. Podle indexu Freedom House je Somálsko hodnoceno jako tzv. nesvobodné a získalo v roce 2023 8 bodů ze 100. Konkrétně na úrovni politických práv získala země pouze 2 body ze 40 a na úrovni občanských svobod 6 bodů ze 60. Opozice v minulosti v podstatě neměla reálnou možnost zvýšit svou podporu a získat moc prostřednictvím voleb, protože bývalý prezident Mohamed Abdullahi Mohamed, známý jako Farmaajo, čelil obvinění z manipulací s hlasy s cílem dosadit do úřadu prezidentovy spojence.¹⁷¹ Politická rozhodnutí a postupy jsou skutečně ovlivňovány a podněcovány rozsáhlou korupcí. Podle Transparency International a indexu vnímání korupce z roku 2023 má Somálsko skóre 11 bodů ze 100, přičemž 0 znamená, že země je vysoce zkorumpovaná, a 100 je považováno za čisté a bezkorupční prostředí. Navíc se Somálsko umístilo na 180. místě ze 180 zkoumaných zemí, což znamená nejhorší korupční situaci.¹⁷²

Po zkušenostech s misí UNITAF, která byla úspěšná při poskytování humanitární pomoci, se v UNOSOM II usadil duch nadšení a naděje na dosažení tohoto cíle. Vzhledem k rozsáhlému hladomoru v Somálsku byla potravinová pomoc pro zemi životně důležitá. Nicméně dodávky potravin a další humanitární pomoci byly často předmětem rabování a byly využívány jako jeden ze zdrojů válčících stran nebo poskytovaly každé straně jiné výhody. Potravinová pomoc se navíc v zemi stala neformální měnou.¹⁷³ Útokům na humanitární konvoje se většinou ani nedařilo

---

¹⁷¹ Freedom in the World 2023: *Somalia*. Online. In: Freedom House. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/somalia/freedom-world/2023>. [cit. 2024-02-24].

¹⁷² *Somalia*. Online. In: Transparency International. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/countries/somalia>. [cit. 2024-02-24].

¹⁷³ AHMAD, Aisha. *Agenda for peace or budget for war?: Evaluating the economic impact of international intervention in Somalia*. Online. International Journal, jaro 2012. Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/5942cef6bf629ac2bc2ea5/t/5e62dd9395105261eedf2d2/1583537556283/2012+-+Aisha+Ahmad+-+Agenda+for+Peace.pdf>. [cit. 2024-02-24]. str. 323-324.

zabránit, mj. i kvůli nejasným pravidlům, jak postupovat a kolik síly použít na obranu. Mise byla navíc zaměřena na proces odzbrojení a politické urovnání, což mělo zajistit bezpečné prostředí pro humanitární pomoc. Nicméně ani jeden z těchto pokusů nebyl úspěšný, tudíž bezpečné prostředí nebylo vytvořeno a úkol humanitární pomoci nebyl splněn.

Zásadním zájmem mírových misí je ochrana lidských práv. Lze se ptát, zda se podařilo omezit porušování lidských práv. V případě Somálska existují některé znepokojivé zprávy o porušování lidských práv a utrpení, ačkoli roztržitost země brání zdokumentování přesného počtu incidentů. Podle zprávy Amnesty International uprchlo v roce 1992 ze Somálska do Keni více než 300 000 uprchlíků a další tisíce do Jemenu a nejméně 300 000 lidí zemřelo hlady v důsledku rozpadu státní správy, bojů, hladomoru a bránění mezinárodní pomoci.¹⁷⁴ Nasazení operací OSN však nepřineslo žádné výrazné zlepšení. Od doby před zásahem OSN a i v současné době dochází ze strany zástupců somálských úřadů ke zneužívání, které zahrnuje zabíjení civilistů prostřednictvím nerozlišujícího používání těžkých zbraní, záměrné a cílené zabíjení civilistů, zabíjení zajatců ve stylu poprav, znásilňování a jiné kruté a ponižující zacházení, nucené vysídlování a kontrolu svobody pohybu. Všechna tato zneužívání se objevují ve vzorcích, které odrážejí diskriminační zacházení podle klanových linií.¹⁷⁵ V mnoha případech byl pro Somálce jedinou možností, jak přežít, útěk, který se však podařil jen menšině. Více než polovina osob, kteří zažili válku, se stala obětí více než šesti negativních důsledků války, včetně fyzické i psychické újmy. Dále respondenti přišli o domov, jejich rodina byla zabita, stali se obětmi znásilnění, také jim byly ukradeny potraviny, domy byly vyrabovány nebo se stali obětmi mučení, únosu či byli nuceni přidat se k bojovníkům, aby si zachránili život.¹⁷⁶

---

¹⁷⁴ *Amnesty International Report 1993*. Online. In: Amnesty International. Amnesty International Publications, Londýn, 1993. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/1993/en/>. ISBN 0-86210-222-7. [cit. 2024-02-24]. str. 258-260.

¹⁷⁵ *Somalia Faces the Future: Human Rights in a Fragmented Society*. Online. In: Human Rights Watch. Human Rights Watch, duben 1995, 7(2). Dostupné z: <https://www.hrw.org/reports/1995/somalia/>. [cit. 2024-02-24].

¹⁷⁶ *Country report Somalia: ICRC worldwide consultation on the rules of war*. Online. In: International Committee of the Red Cross. Greenberg Research, Inc., Ženeva, říjen 1999. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/somalia.pdf>. [cit. 2024-02-24]. str. 7-9.

Za rozhodující faktory neúspěchu při naplňování cíle ochrany lidských práv lze považovat neuvědomění si, že rozhodující roli při vzniku hladomoru na počátku 90. let 20. století hrálo právě porušování lidských práv, kterého se dopouštěli váleční vůdci, aby si udrželi svou moc a vliv. Operace UNOSOM se navíc soustředily na poskytování humanitární pomoci, ale nebraly v úvahu porušování lidských práv, které za tím stálo. Selhání ochrany lidských práv podporuje skutečnost, že OSN měla pomoci obnovit záruky základních lidských práv Somálců, aby se mohli plně podílet na obnově své společnosti. OSN však nepovažovala monitorování nebo ochranu lidských práv za jednu z priorit své mise v Somálsku.¹⁷⁷

Odzbrojení bylo jedním z klíčových problémů mise UNOSOM II, která přešla z mise UNITAF. Na základě dohody z prvního zasedání Konference o národním usmíření v Somálsku se zúčastněné strany zavázaly odzbrojit do 90 dnů. Rada bezpečnosti požadovala v mnoha rezolucích odzbrojení stran, což vedlo k tomu, že UNOSOM II přistoupila k donucovacím opatřením zahrnujícím aktivní hlídkování a zabavování zbraní. Nový mandát tak představoval výzvu pro moc generála Aidida, která byla založená na přísunu zbraní od jeho příznivců.¹⁷⁸ Když se tedy mise UNOSOM II pokusila provést odzbrojovací postupy, vedlo to k nárůstu napětí a násilí vedeného proti příslušníkům mírových sil, jak je popsáno výše. Nicméně ani tyto snahy nebyly dostatečné, protože neexistovala žádná uznatelná autorita, a odzbrojení tak bylo neuskutečnitelné. V důsledku toho přetrvávaly ozbrojené útoky, což svědčí o neúspěchu v odzbrojovacím úkolu.

5.3.3 Závěr zhodnocení

Hlavní prioritou misí UNOSOM bylo poskytování humanitární pomoci, v čemž obě selhaly, podobně jako v oblasti lidských práv, která s tím úzce souvisí. Později byl UNOSOM II pověřen novým cílem mise – odzbrojením. Nicméně přes všechny

---

¹⁷⁷ *Somalia Faces the Future: Human Rights in a Fragmented Society*. Online. In: Human Rights Watch. Human Rights Watch, duben 1995, 7(2). Dostupné z: <https://www.hrw.org/reports/1995/somalia/>. [cit. 2024-02-24].

¹⁷⁸ PATMAN, Robert G. *Disarming Somalia: The Contrasting Fortunes of United States and Australian Peacekeepers during United Nations Intervention, 1992-1993*. Online. African Affairs. říjen 1997, vol. 96, no. 385, s. 509-533. Oxford University Press. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/723817>. [cit. 2024-02-24]. str. 515-516.

umírněné a donucovací pokusy nebyla mise schopna účinně odzbrojit bojovníky, a tak byly v zemi stále přítomny ozbrojené střety. A konečně, mise UNOSOM II byla pověřena poskytováním pomoci Somálcům při obnově země. V tomto bodě můžeme pozorovat malý pokrok, neboť mise obnovila v zemi několik policejních úřadů a pokusila se ustanovit Přechodnou národní radu. Rozsáhlé splnění úkolu však nebylo možné kvůli neochotě bojujících stran podílet se na politickém urovnání a neschopnosti mírových sil vést strany ke stabilní mírové dohodě řešící jejich spory.

Při hodnocení (ne)úspěšnosti mírové mise je nezbytné vycházet z perspektivy různých aktérů. Z pohledu mezinárodního společenství, včetně OSN, nevládních organizací, které se podílely na humanitární pomoci, a dalších (regionálních) organizací, jejichž primárním zájmem je obnovení nebo udržení bezpečnosti a zajištění lidských práv, tedy operace nepochybně selhala. Během tří let své přítomnosti v zemi nebyla mírová mise schopna ani obnovit mír, ani ochránit civilisty. Navíc, hodnotíme-li úspěch z pohledu civilistů, je mise rovněž neúspěšná, neboť nebyla schopna zajistit jejich bezpečnost a základní potřeby, omezit zneužívání, nucené vysídlování nebo vykořisťování.

UNOSOM I a II nebyly úspěšné ani z krátkodobého hlediska, protože nedokázaly zastavit násilí a lidské utrpení, ani z dlouhodobého hlediska, protože v Somálsku stále probíhá válka. S ohledem na plnění mandátu týkajícího se humanitární pomoci měly mírové síly původně vytvořit bezpečné prostředí umožňující bezpečné poskytování pomoci, nicméně UNOSOM takové prostředí nedokázala zajistit. K tomu všemu měly operace i několik nezamýšlených důsledků. Vojenské úsilí OSN o prosazení odzbrojení přineslo mnoho civilních obětí, navíc bojovníci využívali civilisty jako lidské štíty, takže bylo obtížné identifikovat bojovníky od civilistů. Navíc kvůli nedostatku potravin a ekonomických příležitostí byly ženy a děti nuceny prodávat svá těla k prostituci výměnou za potraviny, aby přežily.¹⁷⁹ Neschopnost chránit humanitární pomoc, která byla vyrabována nebo ukradena,

---

¹⁷⁹ *Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeeping Operations in Contemporary Africa*. Online. In: The Nordic Africa Institute, březen 2009. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/97602/policy_notes2009-2.pdf. [cit. 2024-02-25]. str. 1-2.

navíc poskytovala výhody válečným velitelům, protože mohli tyto zásoby vyměnit za zbraně, čímž získali ještě větší moc.

5.4 Situace v Somálsku po stažení sil OSN

Po stažení sil UNOSOM II ze Somálska v roce 1995 ukončilo mnoho nevládních organizací svou činnost a z bezpečnostních důvodů evakovalo své zaměstnance. Neuznané státy Somaliland a Puntland s vysokou mírou autonomie bránily sjednocení Somálska a úspěšná vláda byla zajištěna prostřednictvím vlády klanů. Vzhledem k tomu, že neexistovala ústřední vláda a teroristé, váleční velitelé a milice ovládali zemi a piráti moře, boje v zemi pokračovaly až do počátku roku 2000. Na základě mírových dohod z Nairobi byla v roce 2004 ustanovena Přechodná federální vláda, která se nicméně o několik let později kvůli bojům a frakcionářství rozpadla. Plán těchto frakcí byl postaven na principu dělby moci, jehož cílem bylo zmírnit napětí mezi klany. Ačkoli to mohlo být úspěšné, došlo ke střetům mezi islámským charakterem vlády a Západem ovládaným křesťanstvím. Do konfliktu navíc vstoupila Etiopie, což situaci ještě vyostřilo.¹⁸⁰

Opoziční akce proti nové vládě v roce 2006 vyústily v další ozbrojený konflikt. Tehdejší islámská vláda obnovila v Mogadišu pořádek tím, že odzbrojila bojovníky a odstranila zátarasy, díky nimž bylo město od 80. let 20. století bezpečné.¹⁸¹ Následně byla v Somálsku v roce 2007 zahájena mise Africké unie AMISOM, jejímž cílem bylo nastolení a udržení míru. Nicméně mise AMISOM nezabránila vzniku islamistické extremistické skupiny al-Šabáb, která představovala hlavní povstaleckou skupinu v Somálsku a ovládala významnou část země. Jednotky AMISOM zvýšily své kapacity, ale al-Šabáb nadále kontroluje některé části Somálska. V červnu 2013 byla na pomoc somálské federální vládě zřízena mise OSN s názvem UNSOM.¹⁸² V minulých letech se Spojené státy během své mise

---

¹⁸⁰ *Non-international armed conflict in Somalia*. Online. In: Rulac: Rule of Law in Armed Conflicts, 6. dubna 2023. Dostupné z: <https://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-somalia>. [cit. 2024-02-25].

¹⁸¹ PAUL, Christopher, Colin P., CLARKE a Chad C., SERENA. *Mexico Is Not Colombia: Alternative Historical Analogies for Responding to the Challenge of Violent Drug-Trafficking Organizations, Supporting Case Studies*. Online. RAND Corporation, 2014. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt7zvzdn.13>. [cit. 2024-02-25]. str. 160.

¹⁸² EKLÖW, Karolina a Florian, KRAMPE. *Conflicts and peacebuilding efforts in Somalia*. Online. Stockholm International Peace Research Institute, 1. října 2019. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep20064.8>. [cit. 2024-02-25]. str. 1-6.

zaměřily na členy al-Šabáb a al-Káidy pomocí leteckých útoků, nicméně následkem byli i dva zabití civilisté.¹⁸³

V roce 2020 byly navíc na listopad naplánovány volby, které by představovaly milník na somálské cestě k bezpečnosti. Nicméně volby byly odloženy, protože politické neshody, nejistota, záplavy a COVID-19 ztížily harmonogram práce komise. Volby tak byly přeloženy na rok 2021. Když v únoru 2021 vypršel mandát prezidenta Mohameda Abdullahi Mohameda, nebyl stanoven termín volby jeho nástupce a v Mogadišu následně vypukly boje. Tyto boje pokračovaly až do května 2021, kdy se vláda a opozice dohodly na uspořádání voleb do 60 dnů. Volby do Parlamentu i prezidentské volby však byly opakovaně odkládány, takže nakonec došlo k dokončení parlamentních voleb až 13. dubna 2022 a prezidentských 15. května 2022. Novým prezidentem byl v rámci pokojného předání moci prohlášen Hassan Sheikh Mohamud.¹⁸⁴

V březnu 2022 skončila 14 let trvající mise AMISOM. Nahradila ji somálská operace s názvem Přejídná mise Africké unie v Somálsku (African Union Transition Mission in Somalia, ATMIS). Africká unie od června předává základny somálským ozbrojeným silám a ukončuje svou mírovou misi v zemi. Vojáci definitivně odejdou do konce roku 2024, což vede k obavám, co bude dál, protože bombové útoky a nepokoje neutichají.¹⁸⁵

---

¹⁸³ *US admits killing civilians during air attacks in Somalia*. Online. In: Al Jazeera, 27. dubna 2020. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2020/4/27/us-admits-killing-civilians-during-air-attacks-in-somalia>. [cit. 2024-02-25].

¹⁸⁴ *Somalia (1960-present)*. Online. University of Central Arkansas: Government, Public Service, and International Studies. Dostupné z: <https://uca.edu/politicalscience/home/research-projects/dadm-project/sub-saharan-africa-region/somalia-1960-present/>. [cit. 2024-02-25].

¹⁸⁵ Tamtéž. [cit. 2024-02-25].

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit případnému čtenáři alespoň ve zjednodušené formě velmi složitou a komplexní problematiku, jakou mírové operace a témata s nimi související bezesporu jsou. Nachází se zde totiž velké množství faktorů, které se neustále vyvíjí, mění a přetváří, a proto je třeba se v těchto záležitostech orientovat a takříkajíc jít s dobou. Nesmíme však ale zapomínat ani na základy a vše, co se již odehrálo v minulosti. Pro úplné pochopení stanoveného studijního okruhu a pro schopnost aplikace znalostí v praxi je tedy vhodné, podívat se na celou oblast od základu, ze široka, ale současně pohledem dnešní doby. Jinými slovy: znát historické souvislosti a přesahy do jiných oblastí, ale také to vše umět aplikovat pro 21. století a konkrétní situaci, neboť každá jednotlivá mírová operace je vždy něčím specifická. Ano, dvě mírové operace se mohou na první pohled tvářit, že jsou stejné, ale v podstatě je zaručeno, že najdeme odlišnosti, protože činitelů, které hrají roli při vysílání a provádění mírových operací, je velké množství. A ač to tak nemusí zprvu působit, i drobné rozdíly mohou být klíčovým rozhodujícím determinantem mezi úspěšnou a neúspěšnou mírovou operací.

Nejen z těchto důvodů byla v práci shrnuta alespoň v základech problematika lidských práv, protože důležitost lidských práv pro mírové operace je nezastupitelná. Tato práva poskytují jakýsi základní rámec pro dosažení udržitelné stability, spravedlnosti a míru v konfliktních a postkonfliktních regionech. Nejenže představují klíčový nástroj k ochraně civilního obyvatelstva, lidská práva i vymezují základní normy pro chování během ozbrojených konfliktů a chrání všechny aktéry před neoprávněným použitím síly a utrpením různého typu. S tím souvisí oblast mezinárodního humanitárního práva, které byl v práci také věnován prostor. Navíc nesmíme zapomínat, že respektování lidských práv, jejich podpora a snahy o řešení sociálních či ekonomických problémů a otázek diskriminace působí preventivně. Což je rovněž nespornou výhodou, protože proč bychom měli řešit případný ozbrojený konflikt a vypořádávat se s jeho následky, pokud mu šlo předejít.

V práci mají své místo i mezinárodní organizace, jež se zabývají mírovými operacemi. Uvedený výčet těchto organizací není zdaleka úplný. V současné době se totiž na poli mírových operací vyskytuje množství subjektů, jejichž studium by mohlo svým rozsahem tvořit téma samostatné závěrečné práce. Tato práce tedy měla za cíl zjednodušeně přiblížit vybrané hlavní organizace mezinárodního společenství a alespoň v základech nastínit jejich působení v oblasti utváření a udržování míru. Význam spočívá nejen v poskytování zdrojů a personálu, ale také v autoritě, kterou mohou přinést k mediaci a diplomatickým jednáním.

Podstatná část práce se však věnuje mírovým operacím jako takovým. Cílem bylo nejprve seznámit případného čtenáře se základní terminologií, podstatou, typologií či nástroji mírových operací, aby si mohl utvořit ucelený pohled na věc. Až poté jsou pak v práci zmiňovány a blíže popsány konkrétní případy mírových operací. Zde byly záměrně vybrány převážně ty, které jsou považovány spíše za neúspěšné nebo kontroverzní. Snahou bylo najít příčiny selhání a kontroverzí, aby k nim v budoucnu již nedocházelo. Poslední kapitola se poté věnuje detailní analýze mírového působení OSN v Somálsku v 90. letech 20. století, jež bylo rovněž terčem kritiky. A podle výsledného zhodnocení se zdá, že i oprávněné. Často neuvědomovaná komplexnost tamní občanské války, jejích kořenů a zvláštností; občasná roztříštěná koncentrace na jednotlivé úkoly; nejasné postupy a manuály (zejména u protireakcí při útocích na konvoje s humanitární pomocí) či neschopnost zajistit dosáhnutí dohody jsou jen některé z důvodů, proč tyto mírové snahy nevedly k ukončení či alespoň snížení násilí, snížení počtu obětí, zlepšení podmínek pro civilisty ani urovnání politické situace.

Úplným závěrem lze říci, že mírové operace mají klíčový význam v globálním kontextu, neboť představují aktivní snahu o dosažení míru, bezpečnosti a rozvoje v oblastech postižených konflikty. Jejich role je multidimenzionální, zahrnující politické, humanitární, bezpečnostní a rozvojové aspekty, a představují tak důležitý nástroj pro udržitelný mír ve světě.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

BALABÁN, Miloš, Libor STEJSKAL a kolektiv. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. 483 s. ISBN 978-80-246-1863-0.

BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní humanitární právo – vznik vývoj a nové výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2015. 264 s. ISBN 978-80-87975-35-0.

BÍLKOVÁ, Veronika a Marek JUKL. *Mezinárodní humanitární právo: odpovědi na vaše otázky*. Praha: Český červený kříž, 2009. 40 s. ISBN 978-80-87036-37-2.

DANICS, Štefan a Štěpán, STRNAD. *Aspekty bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. 136 s. ISBN 978-80-7251-455-7.

DITRICHOVÁ, Petra a Marek, JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. 271 s. ISBN 978-80-7278-698-5.

FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 458 s. ISBN 80-210-2592-1.

FUCHS, Jiří. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7278-424-0.

KARAFFA, Vladimír, Martin, HRINKO a Jaromír ZŮNA a kol. *Vybrané kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Vysoká škola CEVRO Institut v Praze, 2022. 622 s. ISBN 978-80-87125-35-9.

LÍŠKA, Pavel a Václav, MASTNÝ. *Mezinárodního humanitární právo pro policisty a pracovníky veřejné správy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. 184 s. ISBN 978-80-7251-369-7.

MASTNÝ, Václav, Cyril SVOBODA a Jiří VÍŠEK a kol. *Aktuální výzvy ve světle globálního bezpečnostního prostředí*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. 170 s. ISBN 978-80-7251-479-3.

MATĚJKA, Dobroslav. *ČR po vstupu do NATO: Úvahy a problémy*. Praha: Česká atlantická komise, 2000. 84 s. ISBN 80-85864-82-7.

MULINEN, Frédéric de. *Příručka práva ozbrojeného konfliktu pro ozbrojené síly*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. 230s. ISBN 978-80-7278-692-3.

OBERSON, Bernard. *Mezinárodní humanitární právo: odpovědi na vaše otázky*. Praha: Český červený kříž, 2009. 41 s. ISBN 978-80-87036-37-2.

ONDŘEJ, Jan, Josef, MRÁZEK a Oto, KUNZ. *Základy mezinárodního práva veřejného*. Praha: C. H. Beck, 2018. 271 s. ISBN 978-80-7400-487-2.

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN: 978-80-7201-889-5.

PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 471 s. ISBN 978-80-7380-783-2.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2. doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. 200 s. ISBN 978-80-87284-73-5.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde. 255 s. ISBN 978-80-7201-710-2.

ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 170 s. ISBN 978-80-7400-318-9.

Elektronické dokumenty:

Addis Ababa Agreement concluded at the first session of the Conference on National Reconciliation in Somalia, 27 March 1993. Online. United States Institute of Peace, 20. března 2002. Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/somalia_03271993.pdf. 6 s. [cit. 2024-02-04].

AHMAD, Aisha. *Agenda for peace or budget for war?: Evaluating the economic impact of international intervention in Somalia*. Online. International Journal, jaro 2012. Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/5942cef6bf629ac2bc2c2ea5/t/5e62dd9395105261eeedf2d2/1583537556283/2012+-+Aisha+Ahmad+-+Agenda+for+Peace.pdf>. 20 s. [cit. 2024-02-24].

Amnesty International Report 1993. Online. In: Amnesty International. Amnesty International Publications, Londýn, 1993. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/1993/en/>. 368 s. ISBN 0-86210-222-7. [cit. 2024-02-24].

Common Security and Defence Policy. Online. In: Europa. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.1.2.pdf. 5 s. [cit. 2024-02-27].

Country report Somalia: ICRC worldwide consultation on the rules of war. Online. In: International Committee of the Red Cross. Greenberg Research, Inc., Ženeva, říjen 1999. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/somalia.pdf>. 56 s. [cit. 2024-02-24].

EKLÖW, Karolina a Florian, KRAMPE. *Conflicts and peacebuilding efforts in Somalia*. Online. Stockholm International Peace Research Institute, 1. října 2019. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep20064.8>. 6 s. [cit. 2024-02-25].

ELMI, Afyare Abdi a Abdullahi BARISE. *The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies*. Online. African Security Review. leden 2006, vol. 15, no. 1, s. 32-54. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/250888821_The_Somali_Conflict_Root_causes_obstacles_and_peace-building_strategies. 23 s. [cit. 2024-02-21].

JONES, Seth G., HILBORNE, Lee H., ANTHONY C. Ross, DAVIS, Lois M., GIROSI, Federico a další. *Securing Health: Lessons from Nation-Building Missions*. Online. Rand Corporation, 2006. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg321rc.12>. 34 s. [cit. 2024-02-20].

KRSTICEVIC, Damir. *United Nations Protection Force in Croatia*. Online. 10. 3. 1998. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA345006.pdf>. 41 s. [cit. 2024-02-07].

MARANGIO, Rossella. *The Somali Crisis: Failed State and International Interventions*. Online. Istituto Affari Internazionali, 1. května 2012. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09823?seq=1>. 20 s. ISBN 978-88-98042-52-4. [cit. 2024-02-21].

MELICHAROVÁ, Markéta. *UNSC Factsheet: Mírové mise OSN*. Online. In: Asociace pro mezinárodní otázky, 2013. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Factsheet-M%C3%ADrov%C3%A9-mise-OSN-UNSC.pdf>. 15 s. [cit. 2024-01-17].

PATMAN, Robert G. *Disarming Somalia: The Contrasting Fortunes of United States and Australian Peacekeepers during United Nations Intervention, 1992-1993*. Online. African Affairs. říjen 1997, vol. 96, no. 385, s. 509-533. Oxford University Press. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/723817>. 25 s. [cit. 2024-02-24].

PAUL, Christopher, Colin P., CLARKE a Chad C., SERENA. *Mexico Is Not Colombia: Alternative Historical Analogies for Responding to the Challenge of Violent Drug-Trafficking Organizations, Supporting Case Studies*. Online. RAND Corporation, 2014. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt7zvzdn.13>. 16 s. [cit. 2024-02-25].

Peace Operations. Online. Joint Publication 3-07.3. 1. března 2018. Dostupné z: <https://irp.fas.org/doddir/dod/jp3-07-3.pdf>. 130 s. [cit. 2024-01-17].

Rezoluce RB OSN č. 721 z 27. listopadu 1991. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/721>. 1 s. [cit. 2024-02-07].

Rezoluce RB OSN č. 751 z 24. dubna 1992. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/751>. 2 s. [cit. 2024-02-21].

Rezoluce RB OSN č. 775 z 28. srpna 1992. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/775>. 3 s. [cit. 2024-02-21].

Rezoluce RB OSN č. 794 z 3. prosince 1992. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/794>. 4 s. [cit. 2024-02-21].

Rezoluce RB OSN č. 797 z 16. prosince 1992. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/797>. 3 s. [cit. 2024-02-05].

Rezoluce RB OSN č. 814 z 26. března 1993. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/814>. 6 s. [cit. 2024-02-21].

Rezoluce RB OSN č. 837 z 6. června 1993. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/837>. 3 s. [cit. 2024-02-21].

Rezoluce RB OSN č. 846 z 22. června 1993. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/846>. 2 s. [cit. 2024-02-10].

Rezoluce RB OSN č. 872 z 5. října 1993. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/872>. 3 s. [cit. 2024-02-10].

Rezoluce RB OSN č. 891 z 20. prosince 1993. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/891>. 1 s. [cit. 2024-02-10].

Rezoluce RB OSN č. 912 z 21. dubna 1994. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/912>. 2 s. [cit. 2024-02-15].

Rezoluce RB OSN č. 918 z 17. května 1994. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/918>. 5 s. [cit. 2024-02-15].

Rezoluce RB OSN č. 928 z 20. června 1994. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/928>. 2 s. [cit. 2024-02-10].

Rezoluce RB OSN č. 965 z 30. listopadu 1994. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/965>. 3 s. [cit. 2024-02-15].

Rezoluce RB OSN č. 997 z 9. června 1995. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/997>. 3 s. [cit. 2024-02-15].

Rezoluce RB OSN č. 1029 z 12. prosince 1995. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1029>. 4 s. [cit. 2024-02-15].

Rezoluce RB OSN č. 1244 z 10. června 1999. Online. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1244>. [cit. 2024-02-17].

SAALAX, Warsan Cismaan a Abdulaziz, ALI IBRAHIM. *Somali peace agreements: fuelling factionalism.* Online. Dostupné z: https://rc-services-assets.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/accord%2021_9Somali%20peace%20agreements_2010_ENG.pdf. 2 s. [cit. 2024-02-24].

Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeeping Operations in Contemporary Africa. Online. In: The Nordic Africa Institute, březen 2009. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/97602/policy_notes2009-2.pdf. 4 s. [cit. 2024-02-25].

STANICEK, Branislav. *Belgrade-Pristina dialogue: The rocky road towards a comprehensive normalisation agreement.* Online. In: European Union, 2023. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689371/EPRS_BRI\(2021\)689371_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689371/EPRS_BRI(2021)689371_EN.pdf). 10 s. [cit. 2024-02-17].

The UN Security Council and Conflict Prevention: A Primer. Online. In: International Peace Institute, říjen 2011. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09518>. 22 s. [cit. 2024-01-17].

WALLS, Michael. *The Emergence of a Somali State: Building Peace from Civil War in Somaliland*. Online. African Affairs. červenec 2009, vol. 108, no. 432, s. 371-389. Oxford University Press. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40388396>. 19 s. [cit. 2024-02-21].

ZŮNA, Jaromír. *Mírové operace*. Online. In: Vojenské rozhledy, 2007. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/teorie-a-doktriny/mirove-operace>. 10 s. [cit. 2024-01-17].

Internetové zdroje:

A Look Into UN Peacekeeping Successes and Failures. Online. In: ImamsOnline. Dostupné z: <https://imamsonline.com/a-look-into-un-peacekeeping-successes-and-failures/>. [cit. 2024-02-10].

Additional NATO reinforcements arrive in Kosovo. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 14. října 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_219451.htm. [cit. 2024-02-17].

Belgrade-Pristina Dialogue: Agreement on the path to normalisation between Kosovo and Serbia. Online. In: European Union External Action Service, Brusel, 27. února 2023. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-agreement-path-normalisation-between-kosovo-and-serbia_en. [cit. 2024-02-17].

Biography. Online. In: United Nations Secretary-General. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>. [cit. 2024-02-27].

Brussels Agreement: First Agreement of Principles Governing the Normalization of Relations. Online. In: The Government of the Republic of Serbia. Dostupné z: <https://www.srbija.gov.rs/specijal/en/120394>. [cit. 2024-02-17].

Co je to mezinárodní humanitární právo?. Online. In: Červený kříž. Dostupné z: <https://www.cervenkykriz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm#0>. [cit. 2024-01-13].

Co je NATO: Podrobněji o cílech a poslání. Online. In: NATOaktual. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/lcojenato>. [cit. 2024-01-26].

COVID-19: KFOR Continues its important work in an effective and safe manner. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 18. dubna 2020. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/media-center/archive/news/2020/ovid19-kfor-continues-its-important-work-in-an-effective-and-safe-manner>. [cit. 2024-02-17].

Do we need a new generation of Human Rights for cyberspace?. Online. In: Observer Research Foundation, 26. října 2022. Dostupné z: <https://www.orfonline.org/expert-speak/do-we-need-a-new-generation-of-human-rights-for-cyberspace>. [cit. 2024-01-10].

DORN, Walter. *Peace Operations: Terms & Definitions*. Online. In: WalterDorn, Canadian Forces College and the Royal Military College of Canada, 11. května 2018. Dostupné z: <https://walterdorn.net/home/266-peace-operations-terms-definitions>. [cit. 2024-01-17].

Economic and Social Council UN. Online. In: Britannica, 25. ledna 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Economic-and-Social-Council>. [cit. 2024-01-25].

Former Yugoslavia – UNPROFOR, UNITED NATIONS PROTECTION FORCE BACKGROUND. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm. [cit. 2024-02-07].

Freedom in the World 2023: *Somalia*. Online. In: Freedom House. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/somalia/freedom-world/2023>. [cit. 2024-02-24].

How the Court Works. Online. In: International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/how-the-court-works>. [cit. 2024-01-24].

IHL and Human Rights Law. Online. In: International Committee of The Red Cross, 29. října 2010. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/document/ihl-human-rights-law>. [cit. 2024-01-13].

KFOR Conflict Background. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history/conflict-background>. [cit. 2024-02-17].

KFOR Contributing Nations. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/welcome-to-kfor/contributing-nations>. [cit. 2024-02-17].

KFOR Facts & Figures. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history/facts-figures>. [cit. 2024-02-17].

KFOR History. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history>. [cit. 2024-02-17].

KFOR Mission. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/welcome-to-kfor/mission>. [cit. 2024-02-17].

KFOR NATO's Role in Kosovo. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/welcome-to-kfor/natos-role-in-kosovo>. [cit. 2024-02-17].

KFOR Objectives. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history/kfor-objectives>. [cit. 2024-02-17].

KFOR Tasks. Online. In: North Atlantic Treaty Organization. Dostupné z: <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/history/tasks>. [cit. 2024-02-17].

MALEK, Cate. *Peacemaking*. Online. In: Beyond Intractability, květen 2023. Dostupné z: <https://www.beyondintractability.org/coreknowledge/peacemaking>. [cit. 2024-01-17].

Members of the Court. Online. In: International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/members>. [cit. 2024-01-24].

Mozambique – ONUMOZ Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/onumozFT.htm>. [cit. 2024-02-05].

Mozambique – ONUMOZ Mandate. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/onumozM.htm>. [cit. 2024-02-05].

NATO member countries. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 14. února 2024. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm. [cit. 2024-02-27].

NATO's role in Kosovo. Online. In: North Atlantic Treaty Organization, 20. listopadu 2023. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm. [cit. 2024-02-17].

Non-international armed conflict in Somalia. Online. In: Rulac: Rule of Law in Armed Conflicts, 6. dubna 2023. Dostupné z: <https://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-somalia>. [cit. 2024-02-25].

Operation LANCE (UNOMUR). Online. In: Government of Canada, 18. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/africa/lance.html>. [cit. 2024-02-10].

Organizační struktura OSN: *Poručenská rada*. Online. In: Organizace spojených národů. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/organizacni-struktura/>. [cit. 2024-02-27].

PATROVSKÝ, Ondřej. *Švédsko je o krok blíže vstupu do NATO. Maďarský parlament potvrdil jeho členství*. Online. In: ČT24, 26. 2. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/madarsky-parlament-schvali-clenstvi-svedska-v-nato-predestrel-orban-346471>. [cit. 2024-02-27].

Preparatory Years: UN Charter History. Online. In: United Nations. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/history-of-the-un/preparatory-years>. [cit. 2024-01-24].

Principles of Peacekeeping. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping>. [cit. 2024-01-17].

Promoting Human Rights. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/promoting-human-rights>. [cit. 2024-01-11].

Rwanda – UNAMIR Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirFT.htm>. [cit. 2024-02-15].

Rwanda – UNAMIR Mandate. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamirM.htm>. [cit. 2024-02-15].

Secretariat of the UN: Responsibilities and Powers of the Secretariat and the Secretary-General. Online. In: Medecins Sans Frontieres. Dostupné z: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/secretariat-of-the-un/>. [cit. 2024-01-25].

SCHARF, Michael P. *Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda.* Online. In: Audiovisual Library of International Law. Dostupné z: <https://legal.un.org/avl/ha/ictr/ictr.html>. [cit. 2024-02-25].

Somalia. Online. In: Transparency International. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/countries/somalia>. [cit. 2024-02-24].

Somalia (1960-present). Online. University of Central Arkansas: Government, Public Service, and International Studies. Dostupné z: <https://uca.edu/politicalscience/home/research-projects/dadm-project/sub-saharan-africa-region/somalia-1960-present/>. [cit. 2024-02-25].

Somalia Faces the Future: Human Rights in a Fragmented Society. Online. In: Human Rights Watch. Human Rights Watch, duben 1995, 7(2). Dostupné z: <https://www.hrw.org/reports/1995/somalia/>. [cit. 2024-02-24].

Somalia – UNOSOM I Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1backgr2.html>. [cit. 2024-02-20].

Somalia – UNOSOM II Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2backgr2.html>. [cit. 2024-02-21].

Somalia – UNOSOM II Mandate. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom2mandate.html>. [cit. 2024-02-24].

SWIFT, John. *Battle of Mogadishu: Somalia (1993).* Online. In: Britannica, 23. ledna 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Battle-of-Mogadishu>. [cit. 2024-02-21].

The Kosovo Force (KFOR) Enters Kosovo. Online. In: Arquus Defense. Dostupné z: <https://www.arquus-defense.com/kosovo-force-kfor-enters-kosovo>. [cit. 2024-02-17].

The role of the Secretary-General. Online. In: United Nations Secretary-General. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/the-role-of-the-secretary-general>. [cit. 2024-01-25].

TOMUSCHAT, Christian. *Human Rights and International Humanitarian Law.* Online. In: European Journal of International Law, vol. 21, no. 1, s. 15-23, 1. února 2010. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ejil/article/21/1/15/363302>. [cit. 2024-01-13].

Uganda-Rwanda – UNOMUR Background. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurbackgr.html>. [cit. 2024-02-10].

Uganda-Rwanda – UNOMUR Mandate. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/unomurmandate.html>. [cit. 2024-02-10].

UN Operation in Mozambique (ONUMOZ). Online. In: Military Wives. Dostupné z: <http://www.militarywives.com/index.php/un-medal-descriptions/696-un-operation-in-mozambique-onumoz>. [cit. 2024-02-05].

US admits killing civilians during air attacks in Somalia. Online. In: Al Jazeera, 27. dubna 2020. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2020/4/27/us-admits-killing-civilians-during-air-attacks-in-somalia>. [cit. 2024-02-25].

What is NATO's Kosovo Force (KFOR)?. Online. In: NATO Multimedia, 12. srpna 2022. Dostupné z: <https://www.natomultimedia.tv/app/asset/675687>. [cit. 2024-02-17].

What is Strategic Peacebuilding?. Online. In: Kroc Institute for International Peace Studies. Dostupné z: <https://kroc.nd.edu/about-us/what-is-peace-studies/what-is-strategic-peacebuilding/>. [cit. 2024-01-17].

What is the European Union?. Online. In: EU&ME. Dostupné z: https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/en/WHAT_IS_THE_EUROPEAN_UNION.html. [cit. 2024-02-01].

What We Do. Online. In: United Nations Peacekeeping. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/what-we-do>. [cit. 2024-01-17].

Workings of the General Assembly. Online. In: General Assembly of the United Nations. Dostupné z: <https://www.un.org/en/ga/>. [cit. 2024-02-27].

Seznam použitých zkratk

AMISOM	African Union Mission In Somalia
ATMIS	African Union Transition Mission in Somalia
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EULEX	European Union Rule of Law Mission in Kosovo
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
FRELIMO	Fronta za osvobození Mosambiku
KFOR	Kosovo Force
KPC	Kosovo Protection Corps
KSF	Kosovo Security Force
LAS	Liga arabských států
MHP	Mezinárodní humanitární právo
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
NALT	NATO Advisory and Liaison Team
NAT	NATO Advisory Team
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy
NLAT	NATO Liaison and Advisory Team
NMOG I	Neutral Military Observer Group I
NMOG II	Neutral Military Observer Group II
OAJ	Organizace africké jednoty
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OCHA	Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí
OIC	Organizace islámské spolupráce
ONUMOZ	United Nations Operation in Mozambique
OSN	Organizace spojených národů

RENAMO	Mosambická národní rezistence
RPF	Rwandská vlastenecká fronta
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika EU
UNAMIR	United Nations Assistance Mission for Rwanda
UNDP	Rozvojový program OSN
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	Dětský fond OSN
UNITAF	Unified Task Force
UNOMUR	United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda
UNOSOM I	United Nations Operation in Somalia I
UNOSOM II	United Nations Operation in Somalia II
UNPA	United Nations Protected Area
UNPROFOR	United Nations Protection Force
UNSOM	United Nations Assistance Mission in Somalia
WFP	Světový potravinový program
WHO	Světová zdravotnická organizace